

ONZE
VOGELS

51^e JAARGANG N° 3, MAART 1990

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS

use!

De

VOGELS

ISSN 0030-3224

AN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 49.000)

REDACTIE

C.E. van Berkel
Chr. Walraven
Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeeltes daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bonds bureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.
HARZERS aan: M.A. Paans, Leeuwerik 78, 5165 KZ Waspik.
KLEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Grotestraat 53 6511 VB Nijmegen.
VORM- EN POSTUURKANARIES aan: J. Kuiper, W. Marisstr. 2, 2282 SP Rijswijk.
EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN AGAPORNIDEN aan: D.A. Duivis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.
ZEBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: C. van Elven, Van N. van Eemnesln. 7, 8384 EA Wilhelminaoord.
TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.
VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: G.M. Essenberg, Van Beethovenln. 213, 3144 AE Maassluis.
GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov. weg 29a, 9677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourport, dan ook geen antwoord!
Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op
23 april 1990

IN DIT NUMMER

	pag.
Klarinetvogels	100
De Swiftparkiet	101
Mozaïken	103
Piepklein geluk	105
Vitiligo: een nieuw fenomeen bij grasparkieten	106
Over kleurkanaries	109
Kunstmatig voer voor lijster- en spreeuwachtigen	112
Zomertijd	113
Wat lezers schrijven	114
Kweken met kraagparkieten in het palmitos park	115
Staart en buidelmezen	119
De bamboepapegaaiafadine	123
De dennensijs	125
Bestrijdingsplan Papegaaieziekte	126
Zilveroor-nachtegaal	127
Eerste kweek met Roodstaart minla's	128
Het voer ligt voor het oprapen, als je het maar weet	133
Postuurkanaries	135
Boliviaans berg- of dwergkardinaaltje	136
De voliere van de maand	139
N.B.v.V. Boekenservice	142
Bondsmededelingen	143
N.B.v.V. Service	143

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Orni-Mondo, F. Thijssen Mill, Fauna Metaalwaren,	
GEHU, Kloeg, Rien Zagers	102
Beaphar	108
Van Keulen, Bogena, Jaap Koopman	116
H. van Os, E. Leffering, Zoohaus Bürstadt	122
ESVE, Engelgeer, Wovo, Kemo Alkmaar, H. Dijks	130
Keesmaat	131
Vraag en Aanbod, A. v.d. Kamer	132
I.C.B., Fauna Metaalwaren, W. Stijger,	
Siem van 't Hart, Boskoopse	134
CéDé	137
K.B.O.F.	138
CéDé	140
Puik Professioneel	141
Aves Producten, Woïro.	142

Foto voorplaat: Klarinetvogel

Foto: C. Scholtz/van Os
Ontwerp en druk: Steers Schiedam b.v.
Postbus 59, 3100 AB Schiedam – Telefoon (010) 462 29 22

Klarinetvogels

Tekst: H. A. Maurer
Foto: C. Scholtz/Van Os

De naam **Klarinetvogel** wijst er al op dat we te maken hebben met een uitgesproken muzikale vogel. Dat klopt dan precies, want hun zang bestaat uit luide, heldere klanken die elkaar snel opvolgen. Weliswaar niet zo gevarieerd als de zang van onze nachtegaal, maar wel ontzettend zuiver en melodieus. Voortdurend laten ze hun zang horen, ook buiten de voortplantingsperiode, tot hartje winter. Alleen gedurende de rui-periode doen ze het wat rustiger aan. Vroeger werden klarinetvogels meestal

tot de vliegenvangers gerekend. Daarbij ging men af op de manier waarop ze op insecten jagen. Ook wat de snavelbouw betreft, met een vrij brede basis, doen ze wat aan vliegenvangers denken. Later zijn ze ingedeeld in de familie **Muscicapidae**, meer speciaal in de onderfamilie **Turdinae**, de lijsterachtigen, waartoe overigens ook de nachtegalen behoren. Een wel zeer muzikale familie derhalve.

De klarinetvogels behoren tot het geslacht **Myadestes**. Er zijn 7 soorten

beschreven met elk een of meer ondersoorten. Ze leven in hoofdzaak solitair, bemoeien zich met niets of niemand. Alleen tijdens de broedperiode leven ze paarsgewijs en later in die periode met de familie samen maar dat is slechts tijdelijk.

Het zijn overwegend bewoners van lichte naaldbossen in Noord, Midden en Zuid Amerika.

Hun voedsel bestaat uit insecten, zoals krekels, kevers, mieren etc., maar ook nemen ze gretig wormen en rupsen op.

De Swiftparkiet

Tekst: Piet Buijsman
Foto: Horst Müller

De insecten worden gesnapt op de manier zoals de vliegvangers dat doen. Rustig zittend op een tak wachten ze tot een insect passeert en dan schieten ze als het ware er op af en wordt die tussen de snavel geklemd. Maar ook zie je ze, gelijk de lijster en de merel dat doen, snel tippelend over een gazon om dan plotseling stil te staan, luisterend met schuin gehouden kopje. De worm die dan in hun buurt is, wordt gegarandeerd opgepikt. Hun meeste voedsel wordt op de grond gefourageerd. Als er wat minder levend voedsel te verkrijgen is, buiten de zomermaanden, nemen ze ook allerlei bessen op.

Nestelen doen ze op velerlei plaatsen, meestal in een wat beschermde holte op de grond of vlak daar boven, maar ook wel in nissen en spleten in muren. De pop maakt het nest van fijne takjes en naalden en de nestkom wordt met zacht plantaardig spul gestoffeerd.

Een legsel bestaat uit 3-4 eitjes die rose-, groen- of geelachtig wit van kleur zijn met bruine vlekjes. Alleen de pop broedt en gemiddeld doet ze daar 12 dagen over. Ongeveer twee weken na het uitkomen van de eieren, verlaten de jongen het nest. In hun jeugdkleed zijn de jongen wat valer van kleur.

Tussen man en pop is er geen uiterlijk waarneembaar verschil. Gezegd wordt dat de pop wat kleiner van formaat is, moeilijk te zien!

Abgebeeld is de **Andean klarinetvogel**, *Myadestes rollaides*, welke 18 cm groot is en met 6 rassen voorkomt in Midden en Zuid Amerika waar ze in bosachtige gebieden, op hoogten van 900 tot 4500 meter, een teruggetrokken leventje leiden.

Meer bekend is de Townsend's klarinetvogel die voorkomt in Noord Amerika en waarvan gezegd wordt dat dat de beste zanger van de klarinetvogels is.

Zo af en toe worden klarinetvogels geïmporteerd. Deze overwegend zeer verdraagzame vogels zijn heel goed in ruime en beplante voliëres te houden. Hun voedsel dient te bestaan uit een goede kwaliteit universeel- en insectenvoer, gevarieerde levende insecten, bessen en vruchten. Baden doen ze veel en graag wat wil zeggen dat dagelijks vers en fris bad- en drinkwater zeker niet mag ontbreken.

Een van de meest bijzondere soorten onder de Australische parkieten is de Swiftparkiet, *Lathamus discolor*, ook wel Zwaluwparkiet genoemd, al zou je dat op het eerste gezicht niet zeggen. Verdiept men zich wat meer in deze vogels, dan zal dat toch wel blijken.

De soort wijkt in diverse opzichten af van de groep van Australische kromsnavelen waartoe hij wordt gerekend. In hun bewegingen hebben ze veel overeen met de lori's, die ook veel klauteren en maar weinig op de grond vertoeven en ook de voeding wijkt erg af. In tegenstelling tot de meeste parkieten, die voornamelijk zaden eten, is de Swiftparkiet een alleseter, want naast zaden mag zachtvoer zeker niet ontbreken. Dit wordt verstrekt in de vorm van eivoer, fruit en groen, maar vooral lori-pap (nectarhoning). We bemerken nu gelijk, dat het eigenlijk een tussenvorm is van parkieten en lori's. Hun tong is ook afwijkend ten opzichte van een specifieke zaadeter, deze is min of meer gevormd voor het opnemen van nectar. De lichaamskleur van deze 25 cm grote vogel is overwegend groen met rood, geel en blauwe tekeningspatronen. Het geslachtsonderscheid is alleen bij volwassen exemplaren redelijk waar te nemen. De mannen zijn wat heiderder

van kleur en tekening.

In tegenstelling tot de meeste grote parkieten zijn ze met een jaar op kleur en tevens geslachtsrijp. Net zoals de meeste lori's wordt de Swift ook spoedig tam, zeker als ze wat aan hun verzorger gewend zijn.

Wat zeker een pluspunt is, vernielzuchtig zijn ze in het geheel niet; het zou dus zelfs mogelijk zijn, mede door hun goedmoedelijk gedrag, ze in een begroeide voliëre te plaatsen bij tropische vogels. Als broedgelegenheid gebruiken ze dezelfde kastjes als de *Neophema's*, maar zoals een bekend liefhebber van kromsnavelen eens sprak, als een vogel echt wil, dan neemt hij het niet zo nauw. De broedduur is vrij kort te noemen (\pm 19 dagen) vergeleken met de meeste andere parkieten.

Op tentoonstellingen zien we ze nog steeds te weinig, maar dat zal toch wel wat veranderen nu hij echt ontdekt is door de liefhebbers. Er worden meer kweekresultaten behaald, zelfs ook al mutanten, maar echt in grote aantallen zullen we ze nog niet tegenkomen. De prijs, ongeveer 500-600 gulden, weerhoudt menig liefhebber ervan om deze prachtige en bijzondere kromsnavelsoort aan te schaffen en dat is ook wel weer te begrijpen.

Mozaiken

door A. van Barreveld

Bij kleurkanaries mag elke kleurslag zich in een bepaalde belangstelling verheugen, voor de eene kleurslag is deze belangstelling wat groter dan voor de andere kleurslag, we kunnen dit op de tentoonstellingen duidelijk waarnemen als we zien dat er in de eene groep meer vogels zitten dan in de andere groep.

Ook kunnen we konstateren dan de belangstelling voor de diverse kleurslagen wisselend is, het ene moment staat een bepaalde kleurslag wat meer in de belangstelling dan de andere keer.

Een van de kleurslagen welke de laatste jaren duidelijk in de lift zitten zijn de mozaïken in al hun verschijningsvormen.

Dit laatste is volgens mij te danken aan een groep van doorzetters en mozaïkliefhebbers in hart en nieren in, wat men doorgaans pleegt te noemen, het westen des lands. (omgeving Delft-Den Haag).

Zij zijn het geweest die de mozaïeken naar een hoger plan hebben weten te stuwen, enerzijds door zich toe te leggen op alles wat met mozaïeken te maken heeft, anderzijds door deze kleurslagen op vele tentoonstellingen, waaronder natuurlijk de Bondskampioen, in te zenden waardoor een groter publiek deze vogels kon bewonderen en bij een aantal van hen de harten zo snel deed kloppen dat besloten werd deze kleurslag ook te gaan kweken.

Thans zie we, verspreid over het gehele land, de aantallen ingezonden mozaïeken steeds verder groeien en niet alleen het aantal is in opgaande lijn maar ook de kwaliteit van de geshowde vogels wordt steeds beter. Er is dus duidelijk sprake van zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve groei.

De mozaïeken verschillen, buiten de kleur en tekening, op twee punten duidelijk van al de andere kleurkanaries, A. er is

een duidelijk verschil waar te nemen tussen man en pop en, B. de mozaïk is niet ontstaan door mutaties maar door inkruising van kanarievreemde factoren.

Wat punt A betreft; Bij de mozaïeken hebben we te maken met dimorfisme, hetgeen betekent dat er duidelijk verschil is te zien tussen mannelijke en vrouwelijke dieren. Als we naar de kleurkanaries in het algemeen kijken zien we dat er tussen de mannen en poppen geen of slechts minimale verschillen aanwezig zijn, verwarring komt dan ook regelmatig voor, want wie kan zich niet zijn begin als kanariekeker herinneren waarbij het gebeurde dat of twee poppen of twee mannen in één broedkooi geplaatst werden?

Bij de mozaïeken is dit verschil tussen man en pop dus duidelijk aanwezig, man en en pop hebben elk hun specifieke tekening, beide geslachten bezitten een borstvlak een stutvlak en schouderplekken, bij de man zijn deze vlekken echter duidelijk royaler dan bij de pop.

Het grootste verschil is de koptekening, de pop heeft oogstreepjes (ook wel oogteugels genoemd) en (als het een goede is) keelstippen.

Bij de man zien we een compleet masker ook wel puttermasker genoemd, het verwisselen van man en pop is daarom, behoudens natuurlijk enkele uitzonderingen, bijna niet aan de orde.

Het tweede verschil, het niet door mutaties ontstaan zijn van de mozaïk maar door inkruising van kanarievreemde factoren, vindt zijn oorsprong in het verangen van de liefhebbers in het verleden om ook rode kanaries te bezitten. Zeer veel jaren is men bezig geweest de zo begeerde rode kleur in de kanaries te krijgen hetgeen uiteindelijk gelukt is door bastaardering met de kapuzensijns.

Toen het eenmaal gelukt was om uit de combinatie van kanarie x kapuzensijns vruchtbare jongen te kweken was de or. rode kleur ook snel een feit en men ontdekte dat niet alleen de or. rode kleur was bereikt maar dat tevens de tekening van de pop kapuzensijns was overgegaan, men sloeg dus twee vliegen in een klap.

Men heeft jaren lang gedacht dat de mozaïkfactor was voorbehouden aan de poppen omdat het niet lukte om mozaïk mannen te kweken en men sprak al van geslachtsbegrenzende factoren, hetgeen dus niet bleek te kloppen.

Toen eenmaal de eerste mozaïk mannen waren ontdekt, volgens wijlen Martin Weijling de nestor van de kleurkweek omstreeks 1946, heeft het toch nog een tijd geduurd eer men van echte mozaïk mannen sprak; men hanteerde een tijdlang de term mozaïk-factorige mannen.

De tekening van de mozaïk, waarvan u overigens schetsen kunt vinden in de standaard en erg mooie foto's in het boek Pietpraat over kleurkanaries van J. Kuiper, heeft een aantal specifieke kenmerken, want buiten de tekening op zich is ook de witte broek zo'n duidelijk handelsmerk voor de mozaïk, evenals de zilver of mozaïksluier, bij de mannen zien we ook dat ze als het ware een zware schimmelkrans rond de nek hebben.

Als u geen mozaïken kweekt is het ook absoluut niet raadzaam om, om welke reden dan ook, een mozaïk in de kweek te gebruiken. Zalmkwekers willen nog wel eens een mozaïk bij de kweek inzetten in de hoop de schimmelverdeling bij hun jonge vogels te verbeteren met als gevolg dat al hun jongen een witte broek en schimmelkrans hebben, zo geldt dit voor alle kleurslagen.

Mozaiken kennen we tegenwoordig met

de gele en or. rode bijkleur en zowel in het vetstof als in het pigment.

Het pigment dient bij de mozaiken overeenkomstig aan een niet mozaik te zijn, bij alle mozaiken moet de zilver of mozaiksluier aanwezig zijn, bij de een is dit duidelijker waar te nemen dan bij de andere.

Als mozaik liefhebber dienen we bij de samenstelling van onze kweekparen duidelijk rekening te houden met wat we willen kweken hetzij mannen (type 2) of poppen (type 1) het kweken van én type 1 én type 2 uit één ouderkoppel is niet haalbaar, tenminste als er gekweekt wordt om de standaard te bereiken.

Als we bijv. mannen willen kweken (type 2) dienen we een man te gebruiken met een vol masker en een pop waarbij de oogteugels doorlopen tot boven de snavel en elkaar daar raken of een pop met een brilletje op (het is dan net of

alleen het oogrondje is gekleurd).

Willen we poppen (type 1) kweken dan moet de man juist een klein masker bezitten wat boven de snavel ook nog is

onderbroken en de pop moet dan echte oogstreepjes hebben en geen brilletje.

Als er bij de kweek van gepigmenteerde mozaiken pigmentverlies optreedt en u wilt dit herstellen, tracht dit dan te doen door aanschaf van een andere mozaik, want het is wel mogelijk om pigmentverlies op te heffen door het inkruisen van een niet mozaik, u zet zichze en daarmee u mozaiken wel een aantal jaren terug wat betreft de tekening. U heeft dan wel de pigmenthoedanigheden verbeterd maar het zal echter weer een aantal jaren duren voor u op dergelijk vogels weer een goede tekening heeft.

Het heeft ook geen enkel nut om te trachten uw mozaiken te verbeteren door het in-

kweken van de dominant of recessief witfactor **u bereikt hier niets mee**. De dominant witfactor en de recessief witfactor hebben geen enkel positief effect

Oranjerood mozaik man en pop

op uw vogels; integendeel, u schaaft er uw vogels eerder mee.

De dominant wifactor is een gedeeltelijke vetstofkleurbeletter, zou u deze in uw mozaïken kweken om ze witter te maken dan bereikt u ook dat ze witter worden maar er is dan van een mozaïk-tekening geen sprake meer en een dergelijke vogel zal alleen nog wat aanslag in de vleugelpennen bezitten. Gebruikt u deze vogel dan weer voor de kweek dan is de uitkomst dat, indien u geelfactorige kweekt, er weer dominant witte worden geboren en mozaïken die een mindere tekening bezitten, en dit laatste omdat u een vogel in uw mozaïken heeft gebruikt welke geen mozaïk-factor had. Als u roodfactorige mozaïken kweekt is de uitkomst gelijk, alleen zullen de jonge mozaïken welke er geboren worden ook nog eens een te zwak roodbezit tonen.

Kweekt u recessief wit in uw mozaïken dan zijn de jongen het eerste jaar alleen maar minder van tekening geworden (ook weer omdat u een niet mozaïk gebruikte) en verder merkt u niets. Het jaar daarop echter is de kans aanwezig dat u twee vogels bij elkaar zet die beide recessief wit vererfend zijn en de uitkomst is dan dat er slechte mozaïken en recessief witte worden geboren. Al met al dus geen verbetering. Ook geen verbetering is er te verwachten als u de intensiefactor inkweekt, dit is namelijk ook een mozaïkbeletter net als de dominant en de recessief wifactor.

Het gebruik van een intensieve vogel is slechts aan te raden als de vogels over een erg lange bevedering beschikken en er kans op lumps bestaat. U dient er echter wel rekening mee te houden dat het ook hier weer enige jaren duurt voor u weer een goede tekening op uw vogels terug heeft.

Ook belangrijk bij de jonge mozaïken is het toedienen van kleurvoer, als u tenminste roodfactorigen kweekt.

Het beste moment om met kleurvoer te beginnen is op het moment dat de staart en vleugelpennen volgroeid zijn, deze mogen immers geen kleur bevatten.

Te vroeg beginnen resulteert in doorgekleurde pennen en te laat beginnen betekent dat de veervelden welke or.rood moeten zijn tweekleurig worden.

Er bestaat een misvatting over de hoeveelheid kleurstimulans welke verstrekt moet worden, menige kweker maakt de

fout er van uit te gaan dat een mozaïk minder kleurvoer behoeft dan de niet mozaïk, dit is echter onjuist, de standaard vraagt ook bij de mozaïken een goed doorgekleurd en egale or.rode kleur. Bij minder kleurvoer bereikt u dat de or.rode veervelder niet voldoende diep or.rood zijn en dit zal als fout aangemerkt worden.

To: slot zou ik alle mozaïkiefhebbers

willen aanraden om geduld te hebben bij de kweek van deze vogels, want het moge schitterende vogels zijn als u ze op de wedstrijden 90 of 91 punten ziet halen, bedenk dan wel dat de inzender welke deze vogel gekweekt en ingezonden heeft niet gisteren is begonnen met deze kleurslag maar vermoedelijk al jaren geleden, want de kweek van mozaïken is allesbehalve makkelijk.

Piepklein geluk

De broedpogingen van de kolibries in de tropische vlindertuin van het Noorder Dierenpark hebben eindelijk succes gehad. Vorig jaar werden voor het eerst broedpogingen waargenomen maar helaas zonder het gewenste resultaat. De eerste keer beleden de eitjes onbevucht te zijn terwijl bij een tweede poging de jongen direct na de geboorte stierven. Driemaal is scheepsrecht zal moeder kolibrie dan ook gedacht hebben, want ze pakt de zaken nu duidelijk heel serieus aan. Ze slooft zich enorm uit om de twee piepkleine, maar hongerige snaveltjes te vullen. Zondag kwamen de jongen uit het ei en de spanning in de vlindertuin liep hoog op. Gelukkig bleken de jongen kerngezond en is moeder kolibrie kennelijk vast van plan om ze goed op te voeden. De mini-vogeltjes groeien als kool. Bij hun geboorte wogen ze 0.4 gram. In vier dagen zijn ze naar schatting wel een gram gegroeid. Ze worden door hun moeder gevoerd met een mengsel van nectar, kleine insecten en jonge spinnetjes. Omdat er in bloemen niet voldoende nectar te vinden is in deze tijd van het jaar, wordt een soort kunstnectar bijgevoerd. Zodra de moeder bij het nest verschijnt, steken de jongen hun koppen er uit en sperren ze hun snavels open. Soms doen ze dat ook bij vergissing als er

een vlinder overvliegt. Vader kolibrie houdt zich verre van de opvoeding. Het vrouwtje staat er helemaal alleen voor. Echter niet voor lang want de jonge kolibries verlaten na ongeveer drie weken het nest. De tropische vlindertuin in Emmen is de enige plaats ter wereld waar kolibries van de soort *Amazilia amazilia* zich voortplanten. Ook andere soorten kolibries worden slechts bij hoge uitzondering in gevangenschap geboren. Er is dus duidelijk sprake van een weliswaar kleine, maar unieke gebeurtenis.

Vitiligo: een "nieuw" fenomeen

(*Melopsittacus undulatus*)

Tijdens het grasparkieten symposium van 15 april 1989 werd door Arie Versluis een interessante voordracht gehouden onder de titel "Bont is beautiful". Hij wees hierin op een mogelijk nieuwe bont mutatie die in Australië de MOTTLE wordt genoemd. Het blijkt dat zich in Nederland soortgelijke mutaties hebben voorgedaan.

Een aantal jaren geleden werd hem een vogel uit Flevoland getoond die duidelijk bont was, maar toch sterk afweek van bestaande bontvormen. De vogel leek het meest op een recessief bonte maar had wel een witte oogring (iris), de vleugeltekening was afwijkend van wat we bij recessief bont zien, de gehele vleugel was n.l. wit (amelanotisch) terwijl alle slagpenen normaal gepigmenteerd waren.

Deze vogel was in zijn eerste levensjaar normaal gepigmenteerd geweest en pas na een jaar in toenemende mate bont geworden.

Uit dezelfde omgeving kwamen later nog meer meldingen van zulke vogels. Op de P.S.C. show in Veenendaal van 1989 zat een cinnamon grijsgroene die op latere leeftijd bont was geworden, ook bij deze vogel waren de vleugeldekveren helemaal blank en de slagpenen normaal gepigmenteerd. Tot zover een gedeelte uit de lezing van de heer Versluis.

Dergelijke verandering in pigmentatie zijn bij kippen reeds vrij lang bekend. (Hutt 1949). Verschillende oorzaken zijn hiervoor gevonden zoals afwijkende schildklierwerking of afwijkingen aan de geslachtsklieren. Het verschijnsel zoals beschreven door de heer Versluis vertoont grote overeenkomsten met een fenomeen dat de DAM-kip wordt genoemd. (DAM = Delayed Amelanosis). Deze DAM-kippen bestaan uit een speciaal gefokte lijn kippen die normaal gepigmenteerd geboren worden en na verloop van tijd onregelmatige bontvorming gaan vertonen.

Vele hypothesen zijn voor dit verschijnsel opgesteld en nog steeds wordt veel onderzoek gedaan naar deze mutatie. Bij de mens komt dit beeld ook voor en wordt vitiligo genoemd, $\pm 1\%$ van de wereldbevolking lijdt eraan. (Lerner 1978) De verschillende mechanismen voor

bontvorming (amelanose) zijn:

1. De embryonale melanoblasten slagen er niet overal in om hun eindbestemming te bereiken, een verklaring voor klassieke bontvorming en voor het amelanotisch zijn van witte kippen met zwarte ogen. (Jimbow 1974)

2. Een genetisch enzym defect dat resulteert in albinisme. (Witkop 1971)

3. Eliminatie van melanocyten in een functioneel competent systeem zoals bij vitiligo. (Lerner 1978, Nordlund 1982)

Door: Inte Onsman

Ook kunnen melanocyten gemakkelijk vernietigd worden door uitgangsubstanten voor melanine vorming zoals tyrosine en dopa. Het blijkt dat melanocyten onder normale omstandigheden een effectief beschermingsmechanisme hebben dat voorkomt dat deze stoffen de cellen vernietigen. Als echter door mutatie dit beschermende mechanisme verloren gaat, worden de melanocyten gemakkelijk vernietigd. (zelfdestructie)

Het verlies van veren tijdens de rui of door plukken, stimuleert de veerpapil (na ± 3 dagen) om zich te reorganiseren in epidermale cellen die en de epidermale kraag vormen. Vervolgens worden melanoblasten die in een reserve

poel buiten de papil zetelen (Foulks 1943) geactiveerd om naar de basis van de dermale pulpa te migreren. Aan de basis van de veerpapil differentiëren de melanoblasten zich tot melanocyten die onmiddellijk beginnen met de synthese van melanosomen (pigment granule's). Deze melanosomen worden overgedragen aan de baarden die gekeratiniseerd worden en zo de gepigmenteerde veervormen.

Bij DAM (vitiligo) vogels die nog normaal gepigmenteerd zijn, differentiëren de melanoblasten zich bij elke rui in steeds abnormalere melanocyten.

Tijdens de ontwikkeling van amelanotische veergebieden zou een hyperactief immuun systeem de melanoblasten kunnen aantasten en de migratie en of differentiatie van melanoblasten in regenererende veren belemmeren.

In het laboratorium (in vitro) gekweekte melanocyten imiteren gedeeltelijk hetzelfde defect als de degenererende verschijnselen in vitiligo melanocyten en indiceren juist weer een genetisch defect dat los staat van het immuun systeem. (Boissy 1986)

In de literatuur is bekend dat het gezichtsvermogen bij hoenderachtigen door veranderingen in de pigment synthese wordt aangetast (Mueller 194, Takatsuji 1984) Geslachtsgebonden albinisme bij de japanse kwartel (cournix cournix japonica) gaat gepaard met slechtzindheid veroorzaakt door

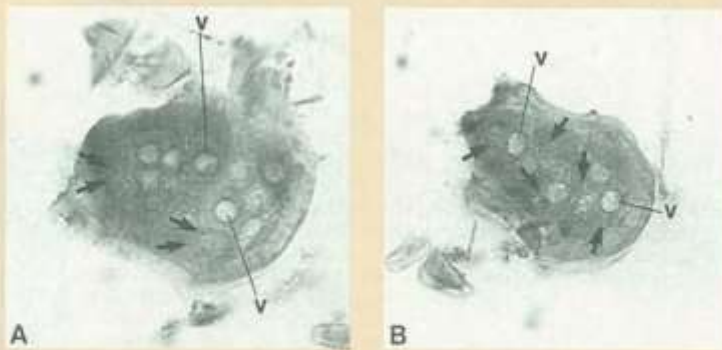

Fig. 1 A en B; amelanotische baarden van een "vitiligo" vogel. V = vacuole's waaromheen gedegereerde eumelanosomen. (Dwarsdoorsnede 800x vergroot)

omeren bij grasparkieten.

aandoeningen van de oogzenuw, het hoornvlies en het netvlies. Geslachtsgebonden albinisme bij de kip (*Gallus gallus*) leidt eveneens tot slechtziendheid, dit geheel in tegenstelling tot de papegaai en vinkachtigen.

Het voorkomen van amelanotische veren bij DAM-kippen waarmee gefokt wordt bedraagt 39%, één vogel ontwikkelde pas na 36 weken amelanotische veren. (Boissy 1983) Het aantal DAM-kippen dat na verloop van tijd blind werd bedroeg 68,7%, dit komt door degeneratieve processen in het vaatvlies en het netvlies veroorzaakt door dezelfde aandoening.

Ofschoon de vererving van deze "bont" vorm dominant lijkt, wordt er vanuit gegaan dat zij van meer dan één gen afhankelijk is, dat verklaart dus mogelijk dat minder dan 40% van het nageslacht de aandoening heeft en verklaart mogelijk tevens dat uit de proefparingen van de heer Versluis als beschreven in de syllabus van het grasparkietensymposium uit 1989, geen vitiligo vogels kwamen.

In het boek "Australische Parkieten en hun mutaties" van Herman Kremer zijn op blz. 86 en 94 respectievelijk een roodvleugel parkiet en een bergparkiet te zien die aan vitiligo lijden. Ook bij vogels is het dus een zeldzame mutatie net als bij de mens. Op aft. 1 ziet u een doorsnede van een baard van een vleugeldekveertje van een dergelijke vogel,

lichtmicroscopisch is te zien dat de baarden van deze veren sterk gedegenereerde melanosomen (pigment granule's) bevatten dit in tegenstelling tot de doorsnede op aft. 2 waar enige vrijwel "lege" baarden van een dominant bonte te zien zijn. Deze baarden bevatten hier en daar een enkel eumelanosoom waarvan sommige abnormaal gevormd zijn. Dit doet vermoeden dat in de ongepigmenteerde veergebieden zich toch enkele mogelijk abnormale melanosomen bevinden. Deze gebieden noemen we dan hypomelanotisch.

Samenvatting

Op verschillende plaatsen in ons land duiken berichten op over grasparkieten met een afwijkende bontvorming. Deze vogels worden pas bont na de eerste rui. Ook in Australië komt deze vorm voor en wordt daar Mottie genoemd. Verschillende hypothesen over dit fenomeen zijn opgesteld aan de hand van speciaal gefokte DAM-kippen die deze aandoening in hun erfelijke aanleg hebben. Gedacht wordt aan plaatselijke zelfdestructie van melanosomen of een hyperactief immuunsysteem dat eigen melanosomen aanvalt en vernietigt doch de meest recente experimenten duiden op een genetisch defect van de melanosomen zelf, los van het immuunsysteem. Bij parkietachtigen lijken de vleugeldekveren het meest gevoelig voor dit defect.

De vererving lijkt dominant te zijn doch is waarschijnlijk van meer dan één gen afhankelijk.

Literatuur:

1. Boissy R.E., Smyth J.R. Jr., Fite K.V.: Progressive cytological changes during the development of delayed feather amelanosis and associated eye defects in the DAM chicken line. A vitiligo model. *American journal of pathology* 111:197-21 (1983)
2. Boissy R.E., Moellmann G., Trainer A.A., Smyth J.R. Jr., Lerner A.B.: Delayed-amelanotic (DAM or Smyth) chicken: Melanocyte dysfunction in vivo and in vitro. *Journal of Invest. Dermatology* 86: 149-156, (1986)
3. Foulks J.G.: An analysis of the source of melanophores in regenerating feathers. *Physiol. Zoology* 16:351-380, (1943)
4. Hutt F.B.: *Genetics of the fowl*. Mc crow-Hill, New York (1949)
5. Jimbow K., Szabo G., Fitzpatrick T.B.: Ultrastructure investigation of autophagocytosis of melanosomes and programmed cell death of melanocytes in White Leghorn feather: a study of morphogenetic events leading to hypomelanosis. *Developmental Biology* 36:8-23, (1974)
6. Lerner A.B. and Nordlund J.J.: Vitiligo. What is it? Is it important? *J.A.M.A.* 239: 1183-1187, (1978)
7. Mueller C.D. and Hutt F.B.: Genetics of the fowl; -Sex-linked, Imperfect Albinism *Journal of Heredity* 32: 71-80, (1941)
8. Nordlund J.J. and Lerner A.B.: Vitiligo - It is important. *Archives of Dermatology* 116: 5-8, (1982)
9. Takatsuji, K., Ito H., Watanabe M., Ikushima M. and Nakamura A.: Histopathological changes of the optic nerve in the albino mutant. (*Coturnix Coturnix Japonica*)
10. Witkop C.J. Jr. Albinism. *Adv. Human Genetics* 2: 61-142, (1971)

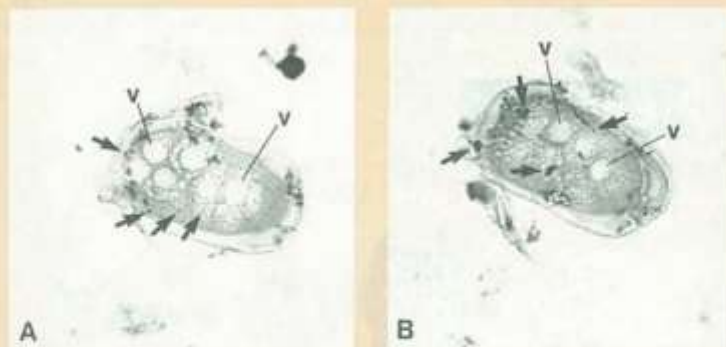

Fig. 2 A en B; hypomelanotische baarden van een dominant bonte vogel. V = vacuole's waaromheen abnormale eumelanosomen, sommigen te groot, anderen te klein. (Dwarsdoorsnede 800x vergroot)

De beginnende kweker.

De vogel in zijn nieuwe omgeving.

Bij elke vernieuwing, soms ook bij verandering en zeker bij elke overplaatsing zal het aanpassingsvermogen van de vogel worden aangesproken. Zoals eerder gesteld is er daardoor soms sprake van enige conditionele terugval maar echt conditieverlies met levensgevaar mag daardoor zeker niet ontstaan, anders komt zowel de vogel als de liefhebber in problemen. Zijn wij in staat de overgeplaatste vogels in soortgelijke omstandigheden onder te brengen dan ze voorheen gewend waren, dan zal dat aanpassing vergemakkelijken. Ook hetzelfde menu verstrekken, waaraan betreffende vogels reeds gewend zijn, heeft zijn voordelen. Alvorens de vogel in zijn nieuwe verblijf voor nachtrust op stok moet, dient deze nog zeker enkele uren licht beschikbaar te hebben, beter is het nog om de vogel 's morgens in zijn nieuwe kooi te plaatsen zodat er voldoende tijd is om de nieuwe omgeving te verkennen alsmede om eten en drinken te vinden. Om dit

te vergemakkelijken is het raadzaam even een bakje met voer op de kooibodem te plaatsen. Als men na een dag of wat ziet dat de nieuwkomer de bij de kooi behorende zaadbak gevonden heeft, dan kan de tijdelijke oplossing ongedaan gemaakt worden. Dit advies geef ik ook vaak mee aan hen, die een vogel voor zang in een kamerkooi plaatsen, het blijkt zinvol. De fles met drinken vinden ze wel, maak je daarover maar geen zorgen.

Stap nooit van de ene op de andere dag over op een geheel ander menu.

Indien overschakeling nodig is dan kan dat ook best geleidelijk aan plaatsvinden en zodoende is er enige gewenningstijd.

Observeer de nieuwkomers, dat zal uw kennis vergroten. Raakt de vogel ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch nog zichtbaar uit conditie, grijp dan meteen in. Uitstel lost meestal niets positiefs op. Rust en warmte doen wonderen voor de uit conditie geraakte vogel, bij een temperatuur van zo'n 35°C.

zal de vogel in veel gevallen snel opknappen.

Hebben wij de vogels korte tijd vóór aanvang kweek gekocht bij een liefhebber, die de voorbereiding kweek op zijn gehele vogelbestand heeft toegepast, noteer dan bijzonderheden en verstrek minimaal hetzelfde aantal lichthuren als in de oude situatie het geval was.

Indien mogelijk ook 's morgens op hetzelfde tijdstip met verlichting starten en 's avonds zo nauwkeurig mogelijk de oude situatie nabootsen, zodat daardoor geen verandering en beslist geen vermindering van belichtingstijd plaatsvindt.

Indien u bekend is dat de vorige eigenaar geen groenvoer of fruit verstrekte, dan daarmee uiterst voorzichtig omspringen, in het andere geval uiteraard aangepast verstrekken.

De voordelen van het kweken met telkens één koppel apart in een broedkooi zijn al genoemd. Zeer beslist is dat de meest geschikte manier om gericht te kweken met de grootste kans van sla-

gen. Stel, dat wij inmiddels vier koppeltjes kleurkanaries voor de kweek bezitten, de kleurslag is nog even onbelangrijk.

Dus hebben wij vier mannen en vier poppen. **onverwant.**

Man of pop, hoe stellen wij dat vast? We omschrijven hier hoe dat **kan, niet hoe het moet** en dit geldt voor het gehele artikel. De meningen daarover lopen soms onvoorstelbaar uiteen maar hoe dat dan ook vastgesteld wordt is minder belangrijk als het maar een grote mate van zekerheid geeft.

De ervaren kweker kan het merendeel van de mannelijke kanaries er uitsluitend optype en kleur uitpakken. De man gedraagt zich meestal met een zekere houding die doet denken aan enige trots. Het popje zit steeds minder fier in een afwachtende houding, is meestal minder helder van tint, iets wazig, de kleur is wat mat of iets bruinachtig, vaak overwaasd met een licht of soms slechts zeer licht waasje schimmel, min of meer nevelig. Bij de man is de kleur in totaliteit vrijwel altijd helderder.

Soms zal de liefhebber even de veertjes rond de geslachtsdelen wegblazen zodat de z.g. tap zichtbaar wordt. Als wij hierbij de vogel met de rug naar beneden en het kopje naar ons toegericht houden, de staart recht van ons af in één lijn met het vogellichaam, dan zal de tap van de **vrouwelijke** kleurkanarie meestal recht in lijn liggen met de staart. De tap is bij de pop normaal wat ronder en minder scherp afgetekend dan bij de man, zeker naarmate er meer broedrijheid resp. geslachtsrijpheid optreedt is er bij de pop sprake van volrond in tegenstelling tot hetgeen wij bij de man zien, n.l. een wat forser ontwikkelde en niet geheel recht in één lijn met de staart liggende tap, deze zal hier min of meer opsteken. Vaak zien wij bij de man een soort dwarsplooi tusschen tap en onderlichaam en ook hier geldt, dat dit alles bij een geslachtsrijpe vogel, dus in de kweektijd, aanzienlijk duidelijker te zien is dan in de periode daarbuiten. De wat rondere pop zal zo'n plooi vrijwel nooit tonen. Dan is er nog een kenmerk, n.l. de zang van de man. Dit is een zeer betrouwbaar kenmerk, de pop zingt n.l. zelden of nooit. Wel kan er soms één of ander geluidje af bij de pop maar zelfs de onervaren liefhebber zal dat niet als zang aanmerken.

Zien wij de vogel een fke keel opzetten en driftig een lied produceren, dan hebben wij met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid met een man te doen. Erg jonge vogels produceren nog geen echte zang, ook de tap heeft nog

niet die ontwikkeling gekregen die ons v.w.b. sekse duidelijkheid kan verschaffen en een vogel die zijn jeugdruï nog niet heeft voltoid, toont nog niet zijn ware kleur.

Conclusie: in dit stadium is geslachtsbepaling m.u.v. enkele kleurslagen niet altijd makkelijk, zelfs de wat meer ervaren liefhebber kan hiermee nog best een vergissing maken.

Goed observeren stelden we, zien wij de als koppel in de broedkooi geplaatste vogels zich onverdraagzaam tegenover elkaar gedragen dan is de kans duidelijk aanwezig dat daar twee vogels van één en hetzelfde geslacht bij elkaar zitten. Overigens kan in de broedkooi ook wel ruzie tusschen man en pop ontstaan indien één van deze **onvoldoende** geslachtsrijp resp. broedrijp is. Ook indien mannen en poppen in de vlucht niet tijdig gescheiden zijn waardoor vroegtijdige paringen zijn ontstaan, zullen betreffende vogels hun nieuwe partner, niet door de vogel maar door de eigenaar uitgekozen, niet meteen accepteren. Ook daardoor is dus ruzie in de broedkooi mogelijk. In al die gevallen blijven de beoogde kweekresultaten uit. Laten wij ervan uitgaan dat de geslachtsbepaling juist is geweest en dat er uitsluitend hoopgevende kweekkoppels in de broedkooi zitten. Dan kunnen wij met de kweekvoorbereiding starten of, indien de vogels iets korter vóór het broedseizoen zijn aangekocht, die kweekvoorbereiding zoals die al eerder was opgestart bij de vorige eigenaar, voortzetten en voltooiën.

Veel vogelliefhebbers kweken kleurkanaries in een verwarmde ruimte, mede door opvoering van het aantal lichturen worden de vogels wat eerder dan het normale kweekseizoen aanvangt, tot de kweek aangezet.

Voorop stellen wij even, dat de liefhebber die "koud" kweekt, beslist **niet** te laat is als in de maand april de vogels voor het eerst in dit seizoen, aantstalten maken tot broeden. Liefhebbers die starten in januari, hebben over het algemeen meer meldingen van onvoldoende kweekresultaat dan de wat latere starters.

Vroeger in het seizoen met de kweek starten heeft soms ook z'n voordelen b.v. tijdens de vakantie geen nestjongen door de vacatiehulp te verzorgen en ook, vroeggeboren vogels zijn reeds volledig door de jeugdruï als in oktober de eerste tentoonstellingen plaatsvinden.

Er zitten duidelijk risico's aan een vroege start b.v. te jonge kweekparen. Kweekvogels dienen minimaal 9 à 10

maanden oud te zijn alvorens ze in de broedkooi geplaatst worden. De natuur kent in alles een rustperiode, die periode is er o.a. om nieuwe krachten op te doen en reserve's op te bouwen voor het komende seizoen, m.b.t. de vogels dus voor het a.s. kweekseizoen. De rustperiode mogen wij niet teveel inkorten, doet men dat wel dan worden de risico's, dat er tijdens de kweekperiode slechte resultaten ontstaan, alsmar groter.

Stellen wij vooraf bij benadering vast in welke week de eerste jonge vogels gewenst zijn, dan kunnen wij de tijdsklok met twintig, maximaal dertig minuten per week terug zetten tot de minimaal vereiste veertien lichturen per dag zijn bereikt. Door middel van een eenvoudige berekening zal de aanvangsdatum m.b.t. opvoeren van lichturen iedereën snel duidelijk zijn.

Die berekening kan achterwege blijven als wij gebruik maken van een variabele belichtingsschijf, de binnenring die het weeknummer aangeeft moeten wij dan draaibaar op de buitenring bevestigen en de week van aanvang lichtvermeerdering is zo af te lezen. Dank aan de ontwerper voor toestemming m.b.t. overname van betreffende schijf waarin, zoals u ziet, wel twee sprongen van elk één uur zijn gemaakt, hetgeen volgens zijn naspeuringen in de praktijk veelvuldig probleemloos wordt toegepast. Er zijn ervaren liefhebbers die genoemde veertien lichturen per dag onvoldoende vinden, natuurlijk kunt u dat naar eigen idee tot b.v. 17 of 18 uren uitbreiden.

Met een klein beetje fantasie is er ook dan nog goed met de variabele belichtingsschijf te werken.

Twee maal copie maken, van één copie de binnenring uitknippen en voor versteviging plakken wij beiden op een stukje karton, daarna draaibaar bevestigen zoals aangegeven en u leest de gewenste gegevens meteen af.

Dan zijn er nog liefhebbers, die mankanaries eerder en één a twee uur langer belichten dan de poppen, ook dat blijkt in de praktijk goed te werken maar dan moet tijdens de gehele verdere kweekperiode **voor alle vogels** vanaf het moment van koppelen, het grootste aantal lichturen, n.l. dat aantal wat de mannen genoten hebben, minimaal aangehouden worden. De kweekparen zijn samengesteld met hulp van onze ervaren kweker, bekijken wij die paren eens goed dan dient het zo te zijn dat alles wat één van de partners **niet teveel** maar wel **vrijveel** heeft, de ander goed kan gebruiken of duidelijker gezegd,

min of meer tekort komt. Echte tekortkomingen mogen er bij in juistheid samengestelde kweekparen niet zijn, het moet blijven bij kleine onvolkomenheden van b.v. de pop, die ten gunste van de nateelt dan opgevangen kunnen worden door de man. Zo is het b.v. ongunstig, twee erg kort bevederde partners aan elkaar te paren. Stel, dat wij een intensieve, dus kort bevederde man van welke kleurslag dan ook, paren aan een iets langer bevederde, nagenoeg inten-

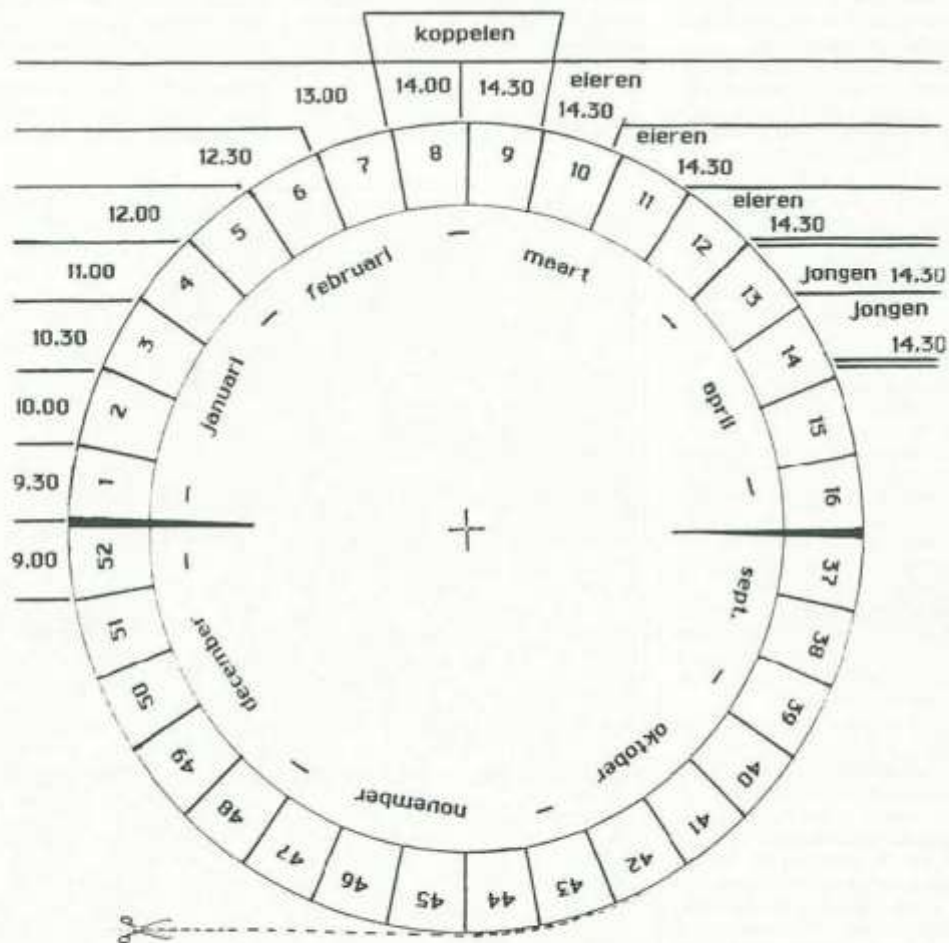
sieve pop, die dan ook vrijwel altijd een nevel sluier in de rug laat zien. Daarbij zijn de kansen op deels goede intensieve nateelt veel groter dan bij paring van twee vol intensieve partners. Ook paring van twee volledig niet intensieve vogels, dus twee lang bevederde schimmelvogels, geeft aanzienlijk minder kans op goede vol intensieve nateelt. Het bij elkaar brengen van de **juiste partners** is van groot belang, hierover kun je in de volgende delen meer lezen. Genoemde

juiste en onjuiste paringen werken wij later met voorbeelden uit, maar alvorens wij dit deel afsluiten nog even het volgende.

Handel naar advies van niet meer dan één deskundige hulp.

Luisteren beginnende kwekers naar meer dan één raadgever, dan gaat het in de praktijk vrijwel altijd mis. Goede raad van anderen kun je natuurlijk wel noteren om deze eventueel in een later seizoen toe te passen.

Variabele belichtingsschijf

Schijf instellen op week waarin jonge vogels gewent zijn.
In de buitenring worden het aantal lichturen aangegeven,
en tegelijk op schijf de week van aanvang.

KUNSTMATIG VOER VOOR LI

Bij het kweken met vogels, streven we altijd naar domesticatie. Zelfs al beweren we het tegenovergestelde. Feitelijk zijn er twee stromingen bij onze kwekers. De ene groep struint alles af om zijn vogels hetzelfde te geven als de natuur geeft, de andere helft geeft eivoer en zaad. Beide hebben succes, hoewel in wisselende mate.

Met dit gegeven in mijn achterhoofd heb ik me vrij intensief bezig gehouden met vervangend, dus kunstmatig voer voor laten we zeggen grove insectenetters zoals spreeuwen, lijsters, merels en kraaien. In wazen zou hier ook te denken zijn aan andere vogels die hun jongen niet uit de krop maar uit de bek voeren; stukje voor stukje dus.

Goed voer is goed beschouwd natuurlijk een toverwoord. Als de oudervogels goed voer aan hun jongen geven, krijgen we prachtige jongen. Goed eivoer is geen probleem, het is te koop of je kunt het zelf maken. Ieder heeft dan zo z'n eigen recept. Voor vogels die uit de krop voeren is het enige probleem die vogels te leren het door ons gewenste, immers goede voer, op te nemen. Hierover is reeds uitgebreid geschreven. Helaas is dit voer niet zonder meer geschikt voor de vogels waar ik op doel. Kunstmatig voer bevat namelijk te weinig water, vocht dus. En dan komt het dilemma. De simpelste oplossing is mierepoppen te betrekken uit het illegale circuit. Ze zijn het beste voer dat men zich kan indenken, echter het is duur en etisch nauwelijks acceptabel; in de toekomst zelfs expliciet verboden. Dit laatste ontleen ik aan het voorontwerp Flora- en Faunawet. Ik wil over het voeren van mierepoppen niet dramatisch doen. Voor de toekomst echter is geen oplossing. Ik ben voorstander van een redelijk eenvoudig te bereiden vervangend voer. De proefnemingen die ik doe verlopen inmiddels naar wens.

Ik ga uit van normaal eivoer, dus eitje van 60 gram, broodmeel 30 gr en gistocal. Mag geen probleem zijn denk ik. Dit voer heeft een uitstekende samenstelling maar helaas is het vochtgehalte veel te laag. Bovendien deugt de structuur niet; het is kruimelig en valt uit elkaar. Ga ik nu water toevoegen, dan zal, om in het uiteindelijke voer twee delen water op een deel vaste stof te krijgen, zestig gram water moeten worden toegevoegd. Ik ga er dan even van uit dat het ei zelf al voldoende vocht bevat. Dan krijg ik dus pap. Een uitstekend voer, goed van samenstelling en

vochtgehalte maar voor de vogels onaantrekkelijk en niet verwerkbaar bij het voeren van de jongen.

In de menselijke voeding kent men verdikkingsmiddelen, deze maken water taaier. Iedereen kent stijfsel en de jus wordt doorgaans gebonden hetgeen hetzelfde is als dikgemaakt. Men spreekt dan van gel. Gekookt eiwit is hier een prachtig voorbeeld van. Het bevat 80% water en is toch vast en zelfs met een mes te snijden. De slager kent dit grape ook en maakt zijn varkensham, die

immers te slap is tegenwoordig, waar stijf door een verdikkingsmiddel, in dit geval gelatine in poedervorm. Neemt men gelatine en lost men deze op in 60° warm water, dan blijkt, indien men 200 gram heeft opgelost in 1 liter water, het eindresultaat overvloedig te komen met het ons bekende (gekookte) eiwit. Hoe sneller de zaak afkoelt na het oplossen, hoe beter het resultaat.

Inmiddels zult u wel door hebben waar ik op af steven. Even tussendoor: Gelatine is een dierlijk eiwit! Het wordt ge-

STER- EN SPREEUWACHTIGEN

wonnen uit botten van slachtvee, door het calciumfosfaat er uit te halen. Het eiwit wordt ingedroogd en vernalen. In de handel vraagt de slager 22 gulden voor één kilogram. Dit lijkt veel, maar ook bijvoorbeeld meelwormen kosten 20 gulden per kilogram en die bevatten slechts 20% eiwit.

We zaten dus met pap en dat was niet de bedoeling. Dus voegen we geen water toe maar water waarin we de gewenste hoeveelheid gelatine al hebben opgelost door verwarming; 60°C. In ons geval zal dat in de buurt van 12 gram zijn als we uitgaan van een eitje met toebehoren. We voegen de warme oplossing toe aan ons 'droge' eivoer en laten de zaak zo snel mogelijk afkoelen (koelkast of diepvriezer). We houden dan een substantie over die doet denken aan gummi. Je kunt er bij wijze van spreken mee gooien. Men snijde deze koek in stukken en vernalen een en ander tot kleine stukjes, aangepast aan wat de vogel kan en wil voeren. Een grotere hoeveelheid ineens maken, spaart geld en moeite. In de diepvries is een en ander te bewaren. Kosten voor gereed voer ongeveer 2,50 gulden per kilogram, hetgeen me erg interessant lijkt. Een kilo meelwormen kost tenslotte ook minstens 20 gulden. Dit voer is in meer opzichten interessant. Het ontstaat ons van gesjouw met levend voer, het hoeft niet slechter van samenstelling te zijn, het droogt slechts langzaam uit en vogels zijn verzot op de elastische structuur van dit voer.

Men kan trouwens ook naderhand, bij warm weer, een weinig water toevoegen. Dit verhoogt voor de vogel de aantrekkelijkheid. En, het is me gebleken dat vogels die slecht aan gewoon eivoer willen, dit voer vlot leren opnemen.

Men dient het in ieder geval niet fijn te malen, want dan streeft men het doel voorbij, dan hebben we weer pap! Eventueel zijn natuurlijk allerlei variaties te bedenken. Men kan bijvoorbeeld vlees, al of niet gekookt, toevoegen, of een of andere bladgroente of fruit. Hier ligt een terrein waar een ieder kan

experimenteren naar eigen inzicht. Wellicht zal men het gelatinegehalte enigszins moeten aanpassen.

Overigens, is het eindresultaat niet naar onze zin, te slap dus, dan kan men de zaak weer voorzichtig verwarmen (liefst au bain marie) en wat meer gelatine toevoegen. Zorg er wel voor dat het geheel niet te heet wordt, want dat kost vitamines. Zestig graden is uitstekend! Tenslotte, geef de oudervogels de eerste dagen af en toe wat levend voer en stop daarmee als de jongen gegroeid zijn. Ouders, zeker jonge ouders, moeten het voeren van de jongen leren. Geef het levend voer op het zelfgemaakte voer. Bij mij is inmiddels gebleken dat het werkt, de jonge vogels groeien voorspoedig!

Helaas bleek in de praktijk wel dat dit voer bij heet weer onbruikbaar wordt, immers in de zon wordt al gauw een temperatuur bereikt die de gelatine weer doet smelten. We krijgen dan weer pap; de spons laat het water weer los. Een werkelijk afdoende remedie is er niet. We kunnen dit vervloeien beletten door 1) enige malen per dag vers voer uit de koelkast te geven en 2) te zorgen dat het voer in de schaduw staat. Ook in de afgelopen warme zomer waren veel dagen geschikt voor dit voer en op de ongeschikte dagen was het s'avonds en vooral s'morgens best goed te gebruiken. Gaat het evenwel toch fout, 25°C of hoger, dan zal men moeten omschakelen op echt levend voer of op gewoon eivoer dat we zó vochtig maken dat het wel plakt, rul is, maar niet in pap verandert.

In de praktijk bleek dat mussen met uitsluitend dit voer vlot op stok kwamen. Spreeuwen voeren het ook goed zelfs vanaf de eerste dag, waarbij opgemerkt dient te worden dat de jongen enigszins achterbleven in groei. Dit haalden ze na het uitvliegen echter vlot weer in. Lijsterachtigen voeren het ook, maar niet als er levend voer aanwezig is. De jongen werden wel veel groter dan op een menu van pieren en (later) meelwormen. Bij spreeuwen lijkt het mij verstandig de hoeveelheid broodmeel dras-

tisch te verminderen en tegelijkertijd andere stoffen toe te voegen zoals wat fruit of gekookte bladgroente of zelfs zemelen. Spreeuwen verteren vanaf de zesde dag zowat alles. Ze hebben dan steeds steentjes in de maag. Mijn filosofie moge duidelijk zijn. Als je vogels werkelijk wil domesticeren, dan zul je vervangend voer moeten gebruiken. Een tussenweg is wellicht voorlopig ook te overwegen in de vorm van commercieel of eigenhandig gekweekte voedseldieren (meelwormen, morowormen, sprinkhanen, krekels, wasmotten, regenwormen enz.) Uiteindelijk doel zal toch moeten zijn, vervangend voer, hetgeen na enige generaties mogelijk moet zijn.

door P. Otten

Zomertijd

Nog enkele dagen en de zomertijd gaat weer in. We moeten, om bij de tijd te blijven de klokken één uur vooruit zetten. Indien u in uw kweekruimte gebruik maakt van elektrische verlichting om de dagen te verlengen, en deze verlichting wordt in- en uitgeschakeld met een schakelklok, zet dan die schakelklok NIET een uur vooruit.

HOUD GEWON DE THANS GELDENDE TIJDSINDELING, DE ZGN. WINTERTIJD AAN! Wanneer u de schakelklok wel een uur vooruit zou zetten, dan haalt u daarmee uw vogels onherroepelijk uit het inmiddels wel aangewende ruimte met alle gevolgen, zoals plotseling rul, van dien. **DOE NIETS AAN UW SCHAKELKLOK.**

Redactie

Inbraakbeveiliging van onze volière/kweekruimte

Vanaf 1972 heb ik vogels. Na wat hoogte- en dieptepunten in mijn hobby ben ik mij drie jaar geleden gaan toeleveren op de kweek van Europese vogels. Tot dan toe had ik een volière in de achtertuin, kort bij mijn woning. Nu zijn er 10 kweekvluchten, een schuur waarin de kweekruimte en een gemeenschapsvolière. Toen ik mij specialiseerde ging ik ook veel meer tijd aan de vogels besteden en mede daardoor ging ik mij veel meer in de vogels interesseren. Het aantal vogels is wel niet zo groot (± 30), maar je leert iedere vogel als individu kennen.

Als je dan weer eens in je omgeving had gehoord dat ergens vogels uit een volière waren gestolen, bekroop me steeds meer de angst dat dit mij ook kon gebeuren. Niet dat de vogels kapitalen waard zijn, maar je bent aan ze gehecht en dat is niet in geld uit te drukken. Tot aan de vakantie in juli van dit jaar werd in meer dan 10 volières in mijn directe omgeving ingebroken. Toen had ik het niet meer. Mijn volières en kweekruimte moesten tegen ongewenst bezoek beschermd worden.

In die periode pratend met vogelliefhebbers viel het mij op dat veel vogelliefhebbers dit probleem ook hebben. Vandaar dat ik mijn ervaring met beveiliging op papier heb gezet, zodat iedere vogelliefhebber er baat bij kan hebben. Teneinde de "zwakke" plekken van de volières te kunnen inventariseren, informeerde ik her en der bij gedupeerden op welke wijze ingebroken was. Bijna altijd gebeurde dit door het forceren van de vaak vrij eenvoudige sloten aan de volièredeurtjes. Ook werd vaak een gat in het gaas geknipt. Op plaatsen waar vogels in kweekruimten zaten werden vaak deuren geforceerd of ramen uitgesneden.

Beveiligd moest dus worden: het gaas van de vluchten

de deurtjes naar de vluchten de gehele kweekruimte

Vervolgens ging ik op pad wat er zoal te koop was. Het moest niet al te technisch zijn, want ik heb maar een "doorsnee" technisch inzicht.

Als je dan hier en daar bij bedrijven praat hebben ze het al direct over installaties van rond de duizend gulden.

Tot ik bij een grote bouwmarkt een folder zag liggen van een compleet inbraakbeveiligingsset. Op de folder stond een telefoonnummer, waar je voor technisch advies terecht kon.

Dit pakket bevatte: voeding, adapter 10 volt met reservevoeding (batterij) een cijfercodeslot een passief infrarooddetector een sirene van 110 Db twee magneetkontakten en genoeg kabel

en als laatste maar belangrijkste, een duidelijke gebruiksaanwijzing, waarop de aansluitingen genummerd waren. Deze nummers vond je op de verschillende apparaatjes weer terug, dus er kon niets misgaan. Het gaat hier om het pakket AMFRA PROTECTOR 2000, twf 197. Het telefoonnummer van dit bedrijf is 02990-34911. Bij telefonische aanvraag bij dit bedrijf bleek hun pakket voor mijn bedoeling geschikt te zijn. Buiten dit pakket had ik nog 2 magneetkontakten nodig omdat ik 4 deurtjes heb.

Kosten \pm zes gulden per stuk.

De passief infrarooddetector plaatste ik in de kweekruimte boven de broedkooien. Dit apparaat "ziet" alle bewegingen tot in een hoek van 110° . De kweekruimte was hiermee afdoende beveiligd. Binnen kon zich geen ongewenste gast roeren. Hier plaatste ik ook het cijferslot en de sirene. De tijd die je nodig hebt om de kweekruimte binnen te gaan en het alarm aan of uit te zetten,

kun je zelf instellen.

De magneetkontakten plaatste ik aan de binnenkant van de volièredeurtjes en liet hierna de sloten weg om bij een eventuele inbraak schade te voorkomen. Deze magneetkontakten werken op een éénaderige kabel. Het grote voordeel hiervan is dat je dezelfde kabel door het gaas kunt vlechten en wel op zo'n hoogte (bijv. 2x) dat bij het knippen van een gat zo'n draad doorgeknipt wordt. Want bij onderbreking van het gesloten stroomcircuit gaat het alarm over. Als draad gebruikte ik hiervoor groen geplastificeerde binddraad met stalen kern, dit omdat ik groen geplastificeerd gaas heb.

Je kunt de sirene ook in huis plaatsen. Ik koos er echter voor dat de inbreker het alarm goed moet horen en hem dan tot vluchten noopt, waardoor de schade beperkt blijft. Een ander voordeel is nu dat de buren het alarm bij mijn afwezigheid ook kunnen horen en kunnen reageren. Ik heb de installatie nu twee maanden in gebruik en kan zeggen dat ze volledig storingsongevoelig is.

Bij het proefdraaien met het alarm en de sirene merkte ik na de derde keer dat de vogels op het geluid niet meer reageerden. Ze gingen rustig door met waar ze mee bezig waren. Kennelijk wennen ze snel aan dit geluid.

Als waarschuwing heb ik buiten langs de lange zijde van de volière een lamp met infrarooddetector gehangen. De straal van het infrarood richtte ik vlak langs de volière. Als zich 's-nachts hier iemand beweegt springt de lamp aan. Sinds ik die lamp heb, heb ik ook geen last meer van katten. Kennelijk vlucht de kat bij het aanspringen van de lamp. Of de vogels zich veiliger voelen weet ik niet, maar ik des te meer en daar was het om begonnen.....

A.M. Mulder

De
se

Kweken met kraagparkieten in het palmitos park

Door: Rosemary Low Vertaald door: Marcel Van Aelst

Uniek in verschijning en gedrag is de Kraagparkiet (*Deroptyus accipitrinus*), een van de meest bewonderenswaardige neotropische parkieten. Het is goed te weten dat er, als gevolg van zijn bizarre nochtans wondermooie bevedering, in feite weinig over hem geschreven is. Hij werd slechts mondjesmaat ingevoerd tengevolge van zijn lage aanwezigheid in het wild, omdat er op geen enkele plaats veel verblijven. Daarom worden er, bijvoorbeeld in tegenstelling met Amazones, nooit grote hoeveelheden ingevoerd. Kraagparkieten zijn reeds gedurende vele jaren mijn persoonlijk uitverkoren vogels. Tamme jongen zijn onweerstaanbaar en behoren tot de meest aantrekkelijke parkieten. Als troeteldier heeft deze vogel zijn gelijke niet. Aan de andere kant tamme volwassen mannen kunnen in broedsituaties zeer gevaarlijk zijn tegenover iedereen die dom genoeg is om hun volière binnen te treden. De man van een paar dat ik in Engeland houd gedraagt zich zo, is totaal onbevreesd. Deze dagen leef ik op de Canarische eilanden die tot Spanje behoren maar zich dicht bij de Afrikaanse kust bevinden. Het klimaat is subtropisch met hoge temperaturen voor het grootste deel van het jaar en met een extreem lage regenval. Uit avicultureel oogpunt, is dit zeer aanbevelenswaardig. Lage dagtemperaturen zijn hier onbekend op gelijk welk tijdstip van het jaar. Een van de belangrijkste toeristische trekpleisters op Gran Canaria is Palmitos Park, een oase van groen in de Zuidelijke bergen. Een vogelpark in een spectaculaire omgeving, vele soorten van Toekans tot Agaporniden vliegen er vrij rond tussen de palmbomen, cactussen en tropische bloemen. Het broedcentrum bevindt zich enkele kilometers ver van het park, hoog in de bergen. Ons hoofddoel hier is te trachten over vele generaties jonge uitverkoren soorten te kweken hoofdzakelijk deze die in het wild achteruitgaan of zeldzaam zijn in de vegetatie. De nadruk wordt gelegd op neotropische Papegaaien en Loris. Onder de soorten die in 1989 jongen voortbrachten waren

Kraagparkieten. De volière van het broedpaar heeft als maten 2.50 m lang, 1.30 m breed en 2 m hoog. Half het dak, een zijkant en de achterkant zijn dicht, terwijl de rest van de volière uit gelaste draad bestaat. Er staat een bloeiende Hibiscus naast het gelaste gedeelte van de afsluiting. Toen ik in Gran Canaria arriveerde, waren de Kraagparkieten in een groep gehuisvest en de meesten waren familie van elkaar. Ze werden dezelfde maand zoveel mogelijk in paren verdeeld. Een koppel nestelde binnen de 3 maanden wat bewees dat ze werkelijk rijp om te paren waren. De twee ware redenen waarom deze vogels niet meer gekweekt worden ligt ten eerste aan hun zenuwachtig temperament en ten tweede de onverenigbaarheid van mannen en poppen. De accommodatie is speciaal belangrijk in geval van zenuwachtige vogels. Traditionele volières, die een beetje donker en afgezonderd zijn, hebben de voorkeur tegenover opgehangen kooien in een open ruimte. Ramon Noegel in Florida kweekt met veel succes Kraagparkieten in opgehangen volières, doch deze zijn geplaatst onder zeer grote volgroeide bomen teneinde een natuurlijke bosomgeving te creëren. De nestkast van het paar in Palmito Park is geplaatst tegen de achterwand van het overdekte gedeelte van de volière. De pop is zeer zenuwachtig en verlaat het nest bij de minste storing, doch op 12 mei was het duidelijk dat ze niet broedde. Op die dag werden de 2 koude eieren overgeplaatst naar de broedmachine. Op 22 mei werd er 1 ei bij een Finsch Amazone (*Amazona finschi*) gelegd, die zelf op 3 eieren

broedde (een van haar eigen eieren werd aan een andere Amazone gegeven). Verschillende dagen later plaatste ik het 2e Kraagparkietenei in het Finsch nest, plus nog een van een Geelschouder Amazone (*Amazona barbadensis*), zodat de Finsch Amazone nog slechts een van haar eigen eieren overhield. Het paar was bekend als uitstekende ouders.

De Geelschouder Amazone kwam uit op 31 mei, beide Kraagparkieten kwamen uit op 4 juni, en het Finsch jong volgde nog een dag later. Het

3e ei van de Kraagparkieten was aan een paar Langsnavel Kaketoës (*Enicognathus leptorhynchus*) gegeven, doch spijtig genoeg was het embryo in dit ei afgestorven.

In Gran Canaria is het geen goed idee te veel eieren in de broedmachine te plaatsen, daar de toevoer van electriciteit onregelmatig kan werken.

Terug naar het Finsch Amazonenest, alwaar de 4 jongen van 3 verschillende soorten goed opgroeiden. Ik had geen betere pleegouders kunnen uitzoeken. Op 27 mei slechts 15 dagen nadat haar eieren waren weggenomen, legde de Kraagparkietenpop opnieuw; een 2e ei volgde op 30 mei. Op die dag waren beide eieren weer koud zodat ook die naar de broedmachine verhuisden en er een onbevrucht ei van een Amazone in de plaats kwam. In ieder geval begon de Kraagparkietenpop 5 dagen later zelf te broeden, zodat haar eigen eieren naar haar nest terug keerden.

Op 23 juni was het eerste ei aangepikt en het jong kipte uit de volgende dag, wat een broedduur van 26 dagen aangaf. Dit maakte duidelijk dat alhoewel de eieren van het eerste broed koud waren toen ze naar de broedkast overgeplaatst werden, het broedproces toch begonnen moest zijn. Deze eieren kipten op dezelfde dag, 23 dagen nadat ze in de broedkast gezet waren, en op zijn minst 30 dagen nadat het 2e was gelegd.

Het embryo van het 2e ei stierf in de schaal alvorens het kon uitkomen. Het jong van het eerste ei werd bij zijn ouders gelaten, die er zich er om bekommerden. Op 7 juli, op een ouderdom van 13

dagen, kon men de groeiende veren reeds onder de huid waarnemen en 3 dagen later waren de oogjes half open. Op 12 juli begonnen de stoppels zich te openen. Ook op die dag siste het jong toen we het gingen ringen. De eerste 2 jongen kregen een ring van 7.5 mm; en alhoewel dat geen problemen oplever-

de, vond ik dat de juiste maat 8 mm zou moeten zijn. Op die dag werd het jong weggenomen teneinde het met de hand groot te brengen; hadden het er meer dan een geweest dan hadden ze bij de ouders gebleven. Opnieuw werd het eerste ei van het legsel gelegd 15 dagen nadat

het jong weggenomen was. Van de 3 eieren waren er 2 onbevucht, en het 3e wel bevruchte ei ging na 2 weken stuk in de broedkast.

De 2 jongen die grootgebracht waren door de Finsch Amazone, samen met de Amazone jongen, groeiden als kool. Hoe dan ook, Kraagparkieten zijn zo

verschillend in gedrag en uiterlijk tegenover Amazones, dat het niet raadzaam zou geweest zijn ze los te laten in een Amazonevolière. Ze werden daarom weggenomen op 1 juli om met de hand op te voeden. In het begin waren ze zeer zenuwachtig; ze werden in een houten kool geplaatst met draad ervoor, en een kartonnen doos erin zodat ze zich konden verbergen. In ieder geval, ze aten vlug uit een lepel en 4 of 5 dagen later kon de kartonnen doos weggenomen worden. Zo ondervond ik dat met de lepel grootgebrachte Kraagparkieten niet alleen met hun vleugels flapperen, zoals de meeste neotropische parkieten en papegaaien, doch hen voorwaarts duwen. Deze beweging, samen met het pompende heen en weer gaan van het hoofd, maakt het noodzakelijk een papieren "slabbe" rond hun nek te hangen teneinde de pluimen op het bovengedeelte van de borst zuiver te houden.

De eerste paar dagen van verwijdering uit het nest kwamen ze in gewicht bijna niets aan. Dit was zeker te wijten aan hun zenuwachtig temperament. Na 5 dagen werden ze luider en minder bedeesd en dit weerspiegelde zich de volgende dag in hun betere aangroei. Na 36 dagen stonden ze op mijn hand, niet kruipend zoals ze voorheen deden. Hun lichaamsveren braken door en hun staartveren waren er al voor 3/4 door (18mm). De volgende dag kon men aan hun geluid horen dat het Kraagparkieten waren.

Kraagparkieten, in tegenstelling tot andere Papegaaien, hebben opvallende wimpers en op 40 dagen oud waren die reeds duidelijk aanwezig. Toen ze 44 dagen oud waren verwijderde ik vele schachten van hun hoofdveren. Op 46 dagen vingen ze aan met vers graan en miliet te eten. Drie dagen later werden ze speels, liggend op hun rug, klompen tegen de draad van hun kool. Ze sloegen heftig met hun vleugels en een zette zich op een zitstok na 52 dagen. De interesse naar de voedsellepel verminderde zienderogen.

Hun eerste vlucht gebeurde na 59 dagen, waardoor de interesse werd opgewekt om hun verblijf te onderzoeken. Een paar dagen later toonden ze reeds hun agressiviteit tegenover andere jonge parkieten in de opkruimte en het bleek verder onverantwoord hun gelijktijdig los te laten met andere vogels. Ze zouden ze onstuimig aanvallen zonder aarzelen, hun kuif rechtzettend en opwindend krijsend. Het normale vertoon van Kraagparkieten,

de kuif opzetten, vleugels openen en de pluimen doen oprijzen, zwaaien en sissen, is ontstaan teneinde indringers en roofvogels op een zeer akkurate manier af te schrikken. De vogel toont veel groter en schrikwekkender als hij zulks doet. Zelfs vóór de jongen veren hebben, is de ring van oprijzende huid in de nek waar de kuifveren moeten komen reeds aanwezig en de veren zullen rechttop gaan staan zodra ze uit de huid te voorschijn komen, lang voor ze openbreken. Als de jongen tam en vertrouwelijk waren deden ze me aan de Loris denken, meer dan aan andere tropische parkieten, aan de manier waarop ze zich rondrolden, omvielen, trokken aan mijn haar of andere lichaamsdelen en over me heen klommen. Amazones en parkieten gedragen zich niet zodanig. Afgezien van hun agressiviteit tegenover andere jonge parkieten, zijn ze een lust om te kweken. Op 69 dagen werden ze verplaatst naar een draadkool. Tegen die tijd aten ze appel, sinaasappel en cactusfruit, evenals nog voedsel uit de lepel. Rond die tijd was hun jongere nestbroer of zuster met 238 gr, bijna van hetzelfde gewicht. Hij had hen vervroegd, geplaatst in een plastic beker in hun kool, uit het nest genomen en ze waren nog jong genoeg om hem te accepteren. Hij klom op een zitstok na 61 dagen, een aanbiddelijk klein schepsel, maar wel bedeesd. Helaas, 8 dagen later stierf hij plotseling, met slechts een 4 tal uur van verwittiging dat er iets misging. Zijn krop was gedurende de nacht niet leeggekomen. Terwijl ik andere jongen aan het voeden was zag ik de oudere Kraagparkieten hem aanvallen; hij rolde zich op zijn rug in de typische verdedigingspositie en ik zette hem onmiddellijk in een aparte kool. Enkele minuten later braakte hij bloed. Zulke pijnlijke verliezen gebeuren dikwijls en men kan er echt niets aan doen. Gelukkig kwamen de 2 anderen goed vooruit en aten alles wat ze voorgezet werd. Na 89 dagen merkte ik dat ze de volledige handelswijze uitvoerden de welke inhield, met de staart waaieren en een trillend geluid met de vleugels voortbrengen. Ze waren 5 dagen later volledig onafhankelijk, en werden terug in een volière geplaatst daar ze nog veel vleugeltraining nodig hadden. Gedurende 11 dagen gaf ik ze nog lepelvoeding, meer omdat ze om aandacht smeekten dan dat ze voedsel nodig hadden. In september begonnen hun ouders te ruïen. De nestkast werd afgesloten, doch op een paar dagen tijd hadden ze de opening terug open geknabbeld. In ieder geval werden er geen

eieren meer gelegd, hun eerste broedseizoen was voorbij.

Tot slot moeten we melding maken van onvolwassen bevedering bij deze soorten. Dit is duidelijk te zien aan de kroon of kuif, die groen of gedeeltelijk groen is.

De Voeding

Kraagparkieten zijn van nature vruchtevreters. Ze moeten de mogelijkheid krijgen zoveel fruit te eten als ze willen. Het overblijvende dieet mag eveneens bestaan uit verse zaden, geweekt of gekiemd (waar het klimaat zulks toelaat) en bessen van het seizoen. Het uitverkoren voedsel van de Kraagparkieten die ik had in Engeland, waar haagdoorn bessen, rozebottel kan eveneens verstrekt worden. Een grote reeks fruit wordt graag genomen, sinaasappels is het uitverkoren fruit voor het paar in Palmitos Park maar ook het gewone fruit, appel, druiven, peren etc, wordt aanvaard. Het meest aantrekkelijke seizoensfruit zijn granaatappels. Seizoen tuinruit zoals rode aalbessen, wordt ook gegeten, doch zacht fruit als aardbeien en rijpe bananen lusten ze niet.

Op Gran Canaria, wordt het lokale fruit zoals van de cactus en de Guava ook veel genomen.

Fruit maakt 50% van de voeding uit. Als de jongen grootgebracht worden moeten brood en melk met een calciumtoevoeging, of een zachtvoer van deze soort ter beschikking staan. In Palmitos Park ontvangen al de parkieten bijna iedere dag een zachtvoer gemaakt van volkorenbrood, wortelen, magere kaas (kwark) en hardgekookt ei. Als ze jongen hebben, krijgen ze nogmaals een portie in de namiddag, gemengd tot een redelijke vastheid met Nekton Lori voeding.

Hand opfok voedsel:

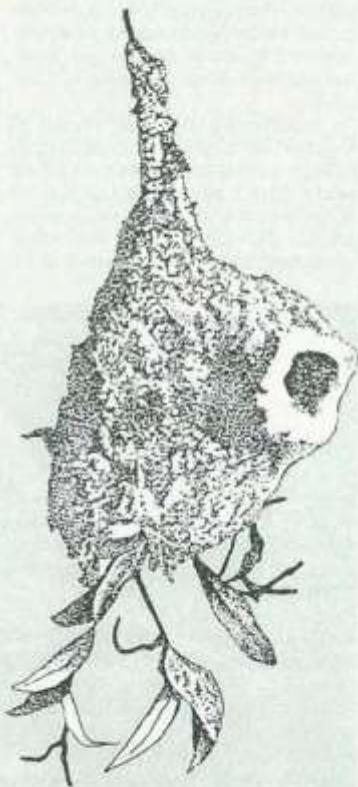
De Kraagparkieten van Palmitos Park worden met de hand grootgebracht vanaf een ouderdom van 27 dagen, met verschillende babygranen (proteïne gehalte ongeveer 13%) en tarweklemen (25% proteïne), papayas en bananen gemengd met mineraal water tot een rulle dichtheid. De verhouding van graan tot fruit is 2 op 1.

Staart- en buidelmezen

*De mezen zijn wetenschappelijk ingedeeld in drie aparte families, namelijk **Aegithalidae**, staartmezen met 3 geslachten: 8 soorten; **Remizidae**, buidelmezen met 4 geslachten en 10 soorten en **Paridae**, de echte mezen met 3 geslachten en 47 soorten. Alle ondersoorten meegerekend bestaan er meer dan 250 rassen. In deze aflevering willen we aandacht besteden aan de eerste twee families, de staart- en de buidelmezen.*

Staartmezen zijn bijzonder aardige en vooral sociale vogels. De soortgenoten kunnen heel goed met elkaar overweg en dat is dan bijvoorbeeld ook de aanleiding dat zij geen enkele behoefte hebben aan het eventueel verdedigen van een broedterritorium. Dat houdt evenwel niet in dat ze als specifieke koloniebroeders kunnen worden beschouwd, neen hoor, maar ze zijn gewoon erg vriendelijk tegenover elkaar, letterlijk vanaf de wieg.

Een van de soorten, **Aegithalos caudatus**, komt in Europa voor en ook in ons land is het een bekende broedvogel. De overige soorten vinden hun domicilie in Azië en in Noord- en Midden-Amerika. De Amerikaanse loten aan de stam, ook wel struikmezen genoemd, **Psaltriparus**, zijn slechts 9 cm groot maar de kleinste staartmees is de Javanees, **Psaltria exilis**, die maar 8 tot 8,5 cm groot is en, op de gierzwaluwen na, het kortste snaveltje van alle vogels heeft, slechts 6,5 mm. De in ons land voorkomende staartmees, is een van een niet minder dan 19 rassen tellende soort. Er bestaan tussen de rassen verschillen in verschijningsvorm maar in alle gevallen gaat het om een zwart en wit met wat rose gekleurd vogeltje dat 14 cm groot is. Dat lijkt dan toch nog een flinke vogel maar van die 14 cm wordt al minstens 9 cm ingenomen door de staart. De staartmees is bijgevolg een van de kleinste vogeltjes en wat

hun gewicht betreft, 10 tot 11 gram meer niet. Het verschil tussen mannetje en vrouwtje is niet te zien.

Het zijn zeer bewegelijke vogeltjes die zich als acrobaten al buitlend lange takjes en twijgen in bomen of in de struiken van de onderbegroeiing voortbewegen voortdurend op zoek naar voedsel, waarbij ze nagenoeg constant een gezellig geluidje voortbrengen. Dat voedsel bestaat uit kleine tot zeer kleine insecten in alle stadia, waarbij allerlei luisachtigen hun voorkeur hebben, als ook spinnetjes, zaadjes en knoppen. De Aziatische soorten nemen ook wat kleine bessen op.

De nesten zijn kurstige bouwsels. Ten opzichte van de omvang zijn ze lang en wat ovaal tot rond met bovenaan een meer zijdelings gerichte ingang. Vaak bouwen ze hun nestje in een conifeer vlak tegen de stam. Als nestmateriaal gebruiken ze voornamelijk mossen en spinrag en de buitenkant wordt bepleisterd met korstmossen hetgeen tevens een uitstekende camouflage is. Zo'n nestje wordt dan visueel een geheel met de boomstam. Aan de binnenkant wordt het nestje gestoffeerd met talloze kleine veertjes. Beide broedvogels zijn actief bij de nestbouw betrokken.

Een compleet broedsel bestaat uit 8 tot 14 witte of roomkleurige eitjes die met lichtrode spatjes getekend zijn en in hoofdzaak door het vrouwtje worden bebroed. De nachten brengt ook het mannetje in het nestje door. De broedduur bedraagt 12 tot 13 dagen en de jongen verblijven 15 tot 17 dagen in het

Aegithalos concinnus, Roodkop staartmees. Lengte 10-11 cm, 7 rassen. Verspreiding: Pakistan, Oost en westelijke Himalaya, Assam, India, Burma, Vietnam, China, Taiwan en Indochina.

nest waar ze door beide oudervogels worden gevoerd. Het komt nogal eens voor dat het ouderpaartje bij het grootbrengen van de jongen wordt geassisteerd door soortgenoten.

Eenmaal uitgevlogen keren de jongen niet meer in het nest terug maar de familie blijft wel bij elkaar en de nachten brengen ze zittend op een tak en dicht tegen elkaar aangedrukt door, als ware het balletjes van een telraam.

Als het even kan worden per seizoen twee broedsels grootgebracht. Het is begrijpelijk dat aan het einde van de broedperiode de staartjes van de oudervogels er niet bepaald meer florisant uitzien. Ze hebben nogal wat te lijden gehad in die kleine nestjes. Ze houden daarin de staartjes weliswaar omhoog en over de rug gebogen, maar op den duur ga je dat wel zien. Het heeft echter allemaal nauwelijks invloed op hun vliegkunst en trouwens, de ruiperiode volgt snel en dan ook zullen de staartpennen weer door nieuwe worden vervangen.

De andere vier Aegithalos-soorten zijn echte bergbewoners. Ze houden zich bij voorkeur op in vooral bosrijke gebieden op hoogten van 900 tot 3500 meter, maar ze broeden tussen hoogten van 1200 tot 3000 meter. In de winter maanden zakken ze af naar lager gelegen gebieden waar de temperaturen wat hoger zijn, alhoewel dan nog kan het verrekke koud zijn.

Voor wat betreft voeding en levenswijze komen ze nagenoeg helemaal overeen met de in Europa voorkomende soort, alhoewel de legfels wat minder groot zijn, 3 tot 8 eitjes. Kennelijk zijn de overlevingskansen daar toch wat gunstiger voor ze.

Van de ongeveer 11-12 cm grote **buidelmezen** komt één soort voor in Europa, te weten **Remiz pendulinus**. Ze hebben een groot verspreidingsgebied en de indruk wordt gevestigd dat dat gebied steeds groter wordt. In 1974 is deze mezensoort voor het eerst officieel in ons land als broedvogel gesignaleerd. Weliswaar één paartje, maar goed.

Ze broeden bij voorkeur, zo schrijft Meindert de Jong eerder in dit blad, in de buurt van water, zowel stromend als stilstaand. Er zijn echter ook nesten aangetroffen in met veel struiken begroeide gebieden die ver van water verwijderd waren. Het bouwsel wordt

opgehangen aan de uiteinden van dunne takken welke, in veel gevallen, boven het water hangen, op een hoogte variërend van een tot tien of meer meter. Het nest heeft de vorm van een buidel en getuigt van grote bouwkunst. Het bestaat uit lange vezels van gras, wilgenwortels, boomschors, brandnetels en allerlei ander plantaardig materiaal zoals korte wollige vezels en pluizen van bijvoorbeeld populieren, maar ook voor een bepaald gedeelte uit spinrag, schapewol enz. De man buidelmees weeft de lange vezels vast aan de beide vertakkingen van de naar omlaag hangende takvork, zodat er een ring ontstaat van zo'n 30 cm doorsnede. Die ring

Aegithalos iouschistos, Blyth's of bruinkop staartmees. Lengte 10-11 cm, 5 rassen. Verspreiding: Pakistan, Himalaya, Tibet, Burma, China en Szechwan.

Aegithalos caudatus, **Staatmees**. Lengte 14 cm, 19 rassen. Verspreiding: Europa en in een enorm groot deel van Azië tot in Japan.

Remiz pendulinus, **Buidelmees pop**.

Remiz pendulinus, **Buidelmees man**. Lengte 11 cm, 7 rassen. Verspreiding: Zuid en Oost Europa, soms ook in West Europa, Klein Azië, Siberië, gebied rond de Kaspische zee, Azië, India, Iran, Mongolië, Manchuria, China en Korea.

osel

De

vormt het geraamte van de bodem en de zijwanden van het nest. De bodem wordt verbreed tot er een vorm ontstaat die hengselmandje wordt genoemd, het lijkt ook heel sterk op zo'n mandje.

Vervolgens bouwt de vogel de achterwand op zodat er een halfopen nest ontstaat. Nadat ook de voorwand is opgebouwd wordt het invleggat steeds kleiner gemaakt en voorzien van een verlengde toegangsbuis. Zoals gezegd, het mannetje bouwt en terwijl hij hiermee druk bezig is volgt hij zijn instinctieve drang om een vrouwtje te verleiden. Meestal lukt dat en dan zal ze ongetwijfeld mee gaan helpen en zich vooral toeleggen op de stoffering van het interieur.

Een legsel bestaat uit 5 tot 8 witte eieren, waarvan de eerste zich al in het nest kunnen bevinden voor het echt helemaal klaar is. Het popje bebroedt de eieren gedurende 12 tot 14 dagen. Meestal is het mannetje dan alweer begonnen aan de bouw van een tweede nest. Zodra de jongen zijn uitgekomen worden ze alleen door het wijfje gevoerd en na zo'n 17-20 dagen vliegen ze uit. Het mannetje, bezig zijnde aan een tweede nest, zal, als hij de kans schoon ziet, zeker trachten om een ander vrouwtje te verleiden, aldus Ragnar Kinzelbach in Deel 9 van Grzimek's Leven der Dieren.

Het voedsel van de buidelmees bestaat hoofdzakelijk uit insecten en spinnen, tijdens de winters en bij gebrek aan voldoende levend voedsel ook wel uit graszaden.

Van de Afrikaanse buidelmezen, **Anthoscopus**, is er in elk geval een die een nog ingewikkelder nest bouwt. Als de vogel dat nest verlaat kan hij met de snavel de opening in de toegangsbuis dicht drukken. Een andere Anthoscopus-soort bouwt een nest dat wel heel intensief wordt gebruikt. De jongen van het eerste broedsel overnachten er nog in als het tweede broedsel al is uitgekomen.

De Amerikaanse versie van de buidelmees, **Auriparus**, bouwt een bolvormig nest uit doornige twijgen en de laatste soort, de in de Himalaya voorkomende **Cephalopyrus**, maakt gebruik van een holte in een boom waarin een zeer eenvoudig nest wordt gebouwd.

Van de staart- en buidelmezen mogen de in Europa voorkomende soorten niet in ons land in de volière worden gehouden. Met betrekking tot de Afrikaanse en de Amerikaanse soorten is ons geen invoer bekend en blijven er dus een paar Aziatische Aegithalossoorten over, waarvan er enkele de laatste jaren door import bij de vogelliefhebbers zijn terechtgekomen.

Heel aardige en interessante, maar zeker niet zo eenvoudig te houden soorten die vanwege hun zo sterk sociale karakter in elk geval met meerdere soortgenoten moeten worden gehuisvest in een rijkelijk beplante volière.

Hun voeding, u heeft dat ongetwijfeld al eerder in dit verhaal kunnen vaststellen, dient te bestaan uit een goed insectenvoer, denk bijvoorbeeld aan Aleckwa of Claus, wat geknipte meelwormen, kleine spinnen, mierenpoppen, bladluis, rupsjes van de wasmot, etc. etc. en tevens wat vers en zoet fruit dat in kleine stukjes dient te worden aangeboden. Van nature zijn deze kleine insectentertjes bijna voortdurend in de weer om voedsel te vergaren. De voedselversterking in de volière dient daar min of meer op te zijn afgestemd en bijgevolg dienen we ze meerdere malen per dag een vers portie aan te bieden, hun stofwisseling is snel. De mezen leven zeer intensief en dat leven is relatief korter dan bij andere vogels. In de volière zal door de beschutte en veilige omgeving en een toch veel gemakkelijker voedselvergaring de levensduur duidelijk langer zijn.

Tekst: Cees van Berkel

Foto's: P. Podpera en C. Scholtz/v." Hart

ZOOHAUS BÜRSTADT

Forsthausstrasse 20
D 6842 Bürstadt W.DLD
Telf. 09-49-62067283

Wij hebben voorradig in goede conditie:

A. ochroc. auropallata	- Geelnekamazone
Amazona Farinosa	- Müller Amazone
Ara chloropters	- Groenvleugel ara
Ara ararauna	- Blauwgele ara
Ara nobilis	- Hanhs dwergara
Deropterus accipitrinus	- Kraag papegaai
Pionus fuscus	- Vicoiltjes papegaai
Amazona ochrocephals	- Dubbele gaelkop amazone
Amazona amazonica	- Venezuela amazone
Amazona aestiva	- Blauwvoorhoofdamazone
Psittacus e. timneh	- Timneh grijze roodstaart
Amazona albifrons	- Gebrilde amazone
Cyanoliseus	- Patagonische rotsparriet

Wij beschikken over een eigen quarantaine-station

RIDDERKERKSE VOGELHANDEL

HENK VAN OS

IMPORT

EXPORT

Gespecialiseerd in zeldzame vogels o.a.

diverse Yuhina's, meesjes, sunbirds, tangara's timalies, hapvogels, buulbuuls, spreeuwen, gaaien, beo's, scharreiaars, bladvogels, shamalijsters, diverse lijsters, vliegenvangers, nachtegalen, duiven, kernbijters, sijsjes, roodvleugel woestijnvinken, rosé vinken, astrilden, amadines enz. enz.

Wekelijks aanvoer van zeldzame vogels.

Henk van Os, Ringdijk 26, Ridderkerk, tel. 01804-14292

BEKAERT PARKIETENGAAS

Maaswijdte x dikte x hoogte

12.7 x 12.7 x 0.65 x 1000 mm	f 107,50
12.7 x 12.7 x 0.65 x 2000 mm	f 215,00
19 x 19 x 1.05 x 1000 mm	f 130,00
19 x 19 x 1.05 x 1500 mm	f 184,00
19 x 19 x 1.05 x 2000 mm	f 259,00
19 x 19 x 1.45 x 1000 mm	f 200,00

Prijzen per rol van 25 meter vrijblijvend incl. BTW. Diverse andere gaassoorten leverbaar.

E. Leffering, Terwispeel Fr., Tel. 05133-1335

De Bamboepapegaaiamadine

(*Erythrura hyperythra*)

door Helmud Vögel

Systematiek

De bamboepapegaaiamadinen vormen samen met tien andere papegaaiamadinesoorten een gesloten groep in de familie der prachtvinken. Vanaf 1862 tot 1938 werden alle acht rassen van de bamboepapegaaiamadinen ontdekt en ook beschreven.

Ze onderscheiden zich door grootte en kleurafwijkingen in hun verenkleed alsook door hun voedselopname en biotoop.

Verspreiding en levensruimte.

Het verspreidingsgebied der bamboepapegaaiamadine is bij vergelijking groot, alhoewel men ze niet dikwijls te zien krijgt. Hun camouflagepakje is ideaal, daarom zijn ze in het gebladerte nauwelijks te onderscheiden van hun omgeving. Het is niet uitgesloten dat de ondersoorten, tijdens de uitbreiding van hun levensruimte zich met andere mengen.

Hun levensruimte bindt zich aan de rand van bergoerwouden en bamboe-jungle tot op 2700 m hoogte. De dagtemperaturen bedragen hier ongeveer 25°C en

kunnen 's nachts dichtbij het vriespunt dalen. In de bergoerwouden heerst een zeer hoge luchtvochtigheid.

Levenswijze en voeding:

Buiten de broedtijd treft men deze vogels alleen in groep aan. Ze zoeken dan bij voorkeur in de verschillende bamboesoorten naar zaden. Insecten worden maar in geringe mate genomen. Af en toe ziet men ze ook in rijstvelden die dicht bij een bos gelegen zijn. Tijdens de broedtijd, van maart tot juni, treft men ze alleen of paarsgewijs aan.

Beschrijving:

De bamboepapegaaiamadine is 11 cm groot. Het verenpakje is van boven groen. De onderzijde, keel, wangen en de omgeving van de ogen zijn donkerbruin gekleurd.

Het voorhoofd is blauw of groen dat reikt tot achter de ogen. Op het voorhoofd bevindt zich een 3 mm smalle zwarte band, die bij de pop grijsbruin van kleur is of ontbreekt.

De kleuren en hun verspreiding net zoals de grootte van de vogels verschilt naar gelang de ondersoorten.

De ogen zijn groot en zwart, de poten vleeskleurig. De staart is opvallend kort (25 mm). De snavel is zwart en is 8 mm lang.

Gedrag:

Ze hebben praktisch geen behoefte aan gezelschap.

Bamboepapegaaiamadinen zijn eenzaten zonder rangorde in de groep.

Indien er genoeg plaats voorhanden is, zitten ze nooit korter dan 25 cm bij elkaar. Dit geldt ook voor jonge vogels en voor paartjes. Het zijn behendige vlegers. Tussen de twijgen bewegen ze zich zeer gemakkelijk en snel. Op het verticale voliëregaas lopen ze onderstaboven van boven naar beneden. Ze zijn altijd schuw, maar zelden bang of in paniek. Vanuit een goede schuilplaats houden ze nieuwsgierig hun omgeving in het oog. Hoe kleiner de kooi, hoe rustiger de vogel.

Zelfs bij voedselopname is hij vreedzaam tegenover andere prachtvinkensoorten alsook tegen zijn eigen soortgenoten.

Alle bamboepapegaaiamadinen bijten in de vingers als men ze in de hand houdt, sommige zelfs nogal hard.

Klankuitingen:

Het gezang bestaat uit zachte, knetterende klanken. Een gesjilp is in die knetterende zang ingevlochten.

Als kontaktroep, hoort men af en toe een scherpe hoge "Sii".

Acclimatisatie:

De bamboepapegaaiamadine wordt heel zelden ingevoerd. Volgens de gegevens in de literatuur, werden tot dusver alleen *R.h.obscura*, *R.h.microrhyncha*, *R.h.hyperythra* en *R.h.brunneiventris* ingevoerd.

Te vermelden is, dat *R.h.obscura* het gemakkelijkst te kweken is. In 1966 kwam ik in het bezit van 4 paartjes *R.h.obscura*, het waren ingevoerde vogels. Het is niet gemakkelijk om de ondersoorten te onderscheiden. Zelfs als men de gegevens van Ziswiler, Güttinger en Breçulla volgt, is het nog steeds moeilijk, daar er bijna geen vergelijkingen mogelijk zijn. Ervaren papegaaiamadine-kwekers moeten hier verder helpen.

De vogels zijn niet veeleisend toch moet men ze, wegens de voedseloverschakelingen 3 weken in een kooi houden, een goede exotemengeling geven en 1 maal per week vitaminen. Verder mag men ze weinig storen.

Huisvesting:

De bamboepapegaaiamadinen horen thuis in een ruime voliëre. De voliëre zou, indien mogelijk, zo uitgerust moeten worden dat ze zoveel mogelijk de biotoop van de vogels benadert. Schuilgelegenheden en genoeg ruimte om te vliegen mogen niet ontbreken. Hun badbehoefte is groot, daarom moet er steeds een badgelegenheden met fris water voorhanden zijn. Wanneer men ver-

scheidene paartjes in eenzelfde volièrre houdt, zal er van broeden niets terecht komen, daar ze zich dan hetzelfde gedragen als zouden ze in zwermen leven, namelijk schuw en onrustig. Bij mij woont een paartje een volièrre van 200x100x250cm. De temp. bedraagt ca. 20° C en de luchtvochtigheid 70-80%.

Voeding:

Om erachter te komen welke voeding zij het liefste hebben, geef ik alle soorten gierst elk in afzonderlijke potjes. Na herhaaldelijk proberen kwam ik tot de conclusie dat van alle beschikbare zadensoorten glans- en zilvergierst de voorkeur krijgen. Haver en paddy worden na de gierstsoorten het liefst genomen. Daar de paddy een geringe voedingswaarde bezit, moet men hem toch spaarzaam aan de vogels geven. Gekiemde trosgierst en losse gierst worden ook zeer graag genomen. Voor alle soorten vruchten, eivoer, meelwormen en pinky's tonen de vogels geen belangstelling. Voor halfrijpe, rijpe melde en weegbree tonen ze een bijzondere voorliefde.

Paarvorming en balts:

Om een paartje te vormen, neemt het popje het initiatief. De paarvorming is niet standvastig, daarvoor kan men ze gemakkelijk koppelen. Tijdens de balts houdt het mannetje een grashalm in de snavel, en knikt met zijn kop op en neer. Hij nadert het popje maar zal nooit de 20 cm. overschrijden. Een paring heb ik nooit kunnen waarnemen.

Nestbouw:

Als nesthulp heb ik nestkastjes opgehangen die langs één zijde open zijn en een grondopp. hebben van 15 x 15 cm. plus nestkorfjes die in de kanariekweek gebruikt worden. De nesten heb ik aan de tralies bevestigd op een hoogte van 1,50 tot 2 m. Lang droog gras heb ik in een bundel samengenomen en langs een zijde samengebonden, daarna heb ik de voorbereide bundels over de nestkastjes en korfjes getrokken. Deze nesten hadden ze het liefst. Het nestmateriaal bestond uit gras en kokosvezels. De nestbouw duurt redelijk lang; hij kan soms 14 dagen duren. Het nest zelf is kogelvormig met een zijdelings invlieg-gat. De diameter is bij het kanariekorfje 11 cm. en bij het nestkastje 15 cm. Het invlieggat is ca. 4 cm. Het binnenste nest meet ca. 8 cm ø.

Het legsel en broedduur:

Er wordt dagelijks een eitje gelegd in totaal 3-6 hagelwitte eitjes van 17 x 13 mm. Verbazingwekkend was, dat alle door de 3 paartjes gelegde eitjes bevrucht waren. De broedduur schommelt sterk, maar duurt gemiddeld 14 dagen. Bij het begin van de broed kijkt de vogel nieuwsgierig uit het nest en verlaat het bij de minste storing. In een later broedstadium worden ze heel standvastig, dan krijgt men ze nog met veel moeite van het nest, en soms helemaal niet. Een popje kon ik zelfs met een vinger aanraken zonder dat ze het nest verliet. Ze hebben mij

nooit de nestcontrole kwalijk genomen. Het invlieggat mag bij een nestcontrole nooit veranderd worden.

Beide vogels zitten tegen het einde van de broed op het legsel, en hoeden aanvankelijk de jongen ook gezamenlijk.

Jonge vogels:

Bij het uitkomen zijn de jongen naakt. Ze hebben 4 blauwe lichtpapillen, 2 bevinden zich boven en 2 onder de snavelhoek.

Tussen de achtste en tiende dag openen ze de ogen en dan is het tijd om ze te ringen. Ringmaat: 2,5 mm. De jonge vogels zijn in vergelijking met andere prachtvinken krachtig en sterk ontwikkeld. Tijdens het ringen bedelen ze heel luid in de hand. Bij het uitvliegen na 23 à 25 dagen hebben ze bijna de grootte van hun ouders bereikt. Hun verenpakje is bleker en hun snavel hel. Na 40 dagen zijn ze zelfstandig en kunnen ze van hun ouders verwijderd worden. Geleidelijk aan wordt de snavel donkerder. De verkleuring begint bij de bovansnavel en duurt ca. 4 weken tot de gehele snavel zwart is. Ten slotte begint ook de jeugdruif, die verschilt van vogel tot vogel.

Enkele hebben daar 8 maanden voor nodig.

Opfokvoer:

Bijkomend heb ik meelwormen- indien mogelijk vers vervelde gegeven. Een 10 min. lang gekookt ei gemengd met opfokvoer "Quiko" werd graag genomen.

Voor gekiemde zaden hadden ze maar weinig interesse.

Tot slot:

De bamboepapegaaiamadine kan ook zeer goed in een buitenvolièrre gehouden worden. Zelfs een koude en natte zomer schaadde de vogels niet. Het zijn aanbevolen vogels voor ervaren kwekers.

De ondersoorten hebben het volgende verspreidingsgebied:

- R.h. malajana; Maleisisch schiereiland
- R.h. borneensis; Borneo
- R.h. hyperythra; Westelijk Java.
- R.h. intermedia; Kleine Sunda eiland
- R.h. obscura; Kleine Sunda eiland als ook Sumbawa en Flores
- R.h. ernstmayri; Zuidelijk Celebes
- R.h. microhyncha; Noord- en Centraal Celebes
- R.h. brunneiventris; Noordelijk Luzon als ook Mindoro en Minderiao.

De Dennensijs

(*Spinus pinus*)

door G. C. v.d. Heuvel Foto: C. Scholtz

Omschrijving:

Het dennesijsje lijkt op de pop van onze sijs. Hij is ongeveer 12,5 cm groot en wat sterker gestreept. Het mannetje is gelijkmatig bruin/witachtig, van boven en onder diepbruin gestreept en van de onderkin tot aan de staart helderwit. De vleugels en de staart zijn diep bruin/zwart met gele lagen aan de buitenste slagpennen en een gele vlek op de veren. Zij hebben verder een spitse snavel, kastanjebruine ogen en helder bruine poten. Het vrouwtje lijkt erg veel op het mannetje maar ze is wat bleker en het geel is ook veel minder. De jongen lijken op de ouders maar ze zijn wat donkerder op de borst en zwaarder bestreep. De zang is zeer gevarieerd en melodieus, bestaat vaak uit een serie krassende noten. De lokroep wordt gevormd door trillers van verschillende stijgende tonen. De verblijfplaatsen van de dennesijs zijn grote bossen met coniferen, elzebomen en berkenbomen in bergachtige gebieden in Canada, de U.S.A., Alaska, Mexico en Guatemala. Paren of aanzienlijke groepen ziet men in de winter vaak in gezelschap van andere vogelsoorten. Ze zoeken zowel voedsel op de grond als in de bomen. Dit voedsel bestaat uit zaden en insecten. Het nest is schaalvormig met aan de buitenkant wortels, twijgjes, mos en korstmossen. De binnenkant bestaat uit draden, veren en dierlijke dons. De dennesijs bouwt het nest op vrij hoge plaatsen in bomen of kreupelhout. Er worden 3 à 4 eieren gelegd van diep groenachtig tot blauwig met zwarte en bruinrode spikkels.

Kweek

Op 30 december 1987 kwam ik in het bezit van zes dennesijsjes. Ze werden ondergebracht in drie grote broedkooien van 80 x 80 x 40 cm. Als voer werd in de handel verkrijgbaar wildzang gegeven, aangevuld met negerzaad, slazaad, cichoreizaad en Firelazaad. Verder werden elzeppopen gegeven. De conditie van de vogels was prima zodat ik geen geneesmiddelen of vitamines heb toegediend de eerste drie maanden. Het grootste probleem was het onderscheid tussen mannen en poppen. Eind

Maart 1988 gingen ze naar drie verschillende buitenvolières van 140 x 200 x 200 cm in gezelschap van een paar putters en een paar vale woestijnvinken. Er werden het hele seizoen geen aantallen gemaakt om te nestelen. Ik heb geen van de zes vogels horen zingen, ik dacht dan ook dat het allemaal poppen waren.

Op 14 juli 1988 gingen twee vogels verloren doordat de voliëre niet goed afgesloten was, deze twee kozen voor de vrijheid.

De sizen waren inmiddels aan het eivoer gewend, aangevuld met pinky's en mierenpoppen. De rui begon in september en liep vlot.

Vanaf september tot eind oktober werd

gekuurd met ESB3, vijf dagen wel en twee dagen niet met een dosering van een half gram per liter water. De vogels bleven de hele winter in de buitenvoliëre welke alleen aan de voorzijde geopend is.

Eind december werden twee sijsjes ziek en gingen een paar dagen later dan ook dood. Ik had er nu nog twee over, volgens mij allebei poppen. Op 6 maart 1989 werden ze in een aparte voliëre van 65 x 200 x 200 cm gezet met een gewone elzensijs.

De dennesijsjes vochten veel onder elkaar. Op 23 april heb ik alle drie de vogels uitgevangen en eens opgeblazen.

Volgens mij tekende een van de dennesijsen iets als een man. Ik besloot

de elzensijs dan ook weer weg te nemen. Het vechten bleef. Op 4 mei zag ik een van de vogels met nestmateriaal slepen in een kanariënestkorfje met mos en touw.

En ja hoor, op 8 mei lag het eerste ei in het nestje.

De drie dagen daarna volgden nog eens drie eitjes. Op 11 mei begon de pop met het broeden. De eieren waren geraapt en op die dag teruggelegd. Op 15 mei kon ik mijn nieuwsgierigheid niet meer bedwingen en ging de eieren controleren. Ze waren tot mijn opluchting alle vier bevrucht. Op 23 mei kwamen alle vier de eitjes uit. De jongen lijken op onze sijsjes maar ze hebben wel een andere dons. Ik gaf ze zelfgemaakt

eivoer (mel Aves), mierenpoppen en pinky's en tweemaal per dag een stuk of vijf paardebloemen. Het voeren ging geweldig. Ik heb nooit een vogel gehad die zo goed voerde. Na drie dagen werden de jongen met 2,3 mm ringen geringd en op 6 juni vlogen ze uit. Op 8 juni heb ik de man voor het eerst zien voeren en op 10 juni hoorde ik hem voor het eerst zingen. De pop begon weer met een nieuw nest en op 15 juni werd weer een ei gelegd. Er volgden er nog drie zodat de pop op 18 juni weer aan het broeden kon. Vanaf 16 juni begon de pop achter de jongen te jagen en twee dagen later ook de man. De jongen werden dus maar uitgevangen en apart gezet. Ze moesten wel erg vroeg zelfstandig zijn. Op 30 juni kwamen weer vier jongen uit. Deze werden na

drie dagen ook weer geringd en op 14 juli vlogen ze uit. Een daarvan kwam in de waterbak terecht en ging dood. Volgens mij was het jong niet verdrongen maar van de kou omgekomen. De andere drie jongen werden op 26 juli weer apart gezet. De pop had intussen weer een nest gemaakt en op 20 juli werd het eerste ei gelegd.

Er volgden weer vier eitjes en ze bleken alle vier bevrucht te zijn op 2 augustus kwamen 3 jongen uit die ook weer snel groeiden en op 16 augustus vlogen ze uit. Ik heb nu 10 jonge dennesijsjes uitvliegen. De jonge bleken nu half november uitgeruid te zijn en er zijn er geen twee die hetzelfde zijn zodat ik onmogelijk kan zeggen wat een man of een pop is.

usel

De

Bestrijdingsplan Papegaaienziekte

Algemeen

Chlamydie (psittacose of papegaaienziekte) is een ziekte die wordt veroorzaakt door *Chlamydia psittaci*. Het is een algemeen voorkomende ziekteverwekker, die kan worden aangetroffen in vogels en zoogdieren. Met name onder vogels zoals papegaai en parkietachtigen, duiven, eenden en kalkoenen worden regelmatig dragers aangetroffen.

Chlamydie bij de mens

Bij de mens wordt de ziekte veelal veroorzaakt door direct of indirect contact met vogels.

Hoewel besmettingen van mens op mens via de lucht zijn beschreven, speelt deze vorm van infectie-overdracht een zeer ondergeschikte rol.

Personen die een verhoogd risico lopen om met de ziekteverwekker in aanraking te komen zijn vogelbezitters en zij die beroepshalve veel met vogels omgaan (kwekers, handelaren, verzorgers, dierenartsen).

De meeste *C. psittaci*-infecties bij de mens worden in Nederland veroorzaakt door parkieten en papegaai-achtigen.

Bij de mens kunnen drie ziektebeelden onderscheiden worden:

- Acuut optredende hoge koorts, gepaard gaand met ernstige griepachtige verschijnselen, in combinatie met hoofd- en spierpijn. Een goede diagnose en gerichte therapie zijn in de regel levensreddend.
- Een relatief mild verloopende longontsteking met langzame genezingssteden en een wekenlang aanhoudende kortademigheid en algemene zwakte. Een gerichte behandeling is zeer gewenst.
- Onduidelijke en niet specifieke griepachtige verschijnselen. Een doorge maakte infectie wordt in dergelijke situaties vaak pas na een bloedonderzoek (meestal bij toeval) ontdekt.

In uitzonderlijke situaties kan de ziekte een dodelijk verloop hebben.

In onderstaande tabel wordt een indruk gegeven van het aantal meldingen bij de mens gedurende de periode 1980-1988.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Chlamydie meldingen	62	62	93	67	47	50	91	122	68

De genoemde aantallen moeten worden beschouwd als het topje van de ijsberg, gezien het feit dat de ziekte veelal beperkt blijft tot de eerder ge-

noemde niet specifieke griepachtige verschijnselen en daardoor niet wordt onderkend en dus niet wordt gemeld.

Chlamydie bij vogels; verspreiding naar de mens

Bij vogels kunnen zich zeer variabele ziekteverschijnselen voordoen. De gevoeligheid van vogels voor de ziekteverwekker is zeer sterk afhankelijk van de soort en de conditie waarin de vogels verkeren.

De sterfte bij parkieten is ca. 5%, bij papegaai-achtigen is de sterfte ca. 40%. Bij vogelsoorten die verminderd gevoelig zijn voor chlamydie, komt vaak symptoomloos dragerschap voor.

Deze dieren kunnen als uitscheider van chlamydie gaan fungeren als gevolg van stress; veroorzaakt door bijvoorbeeld transport, milieuveranderingen, onhygiënische huisvesting, verkeerde voeding en verzorging van jongen. Naast het symptoomloos dragerschap kunnen zich bij vogels de volgende ziekteverschijnselen voordoen: sufheid, geelgekleurde urine, durve ontlasting en bol zitten.

Vaak vermageren de vogels sterk en kan oogontsteking (conjunctivitis) en neusuitvloeiing (rhinitis) worden waargenomen.

De verwekker van chlamydie verspreidt zich vooral in de milt en lever, komt met de galvloeistof in de darm en wordt via de ontlasting uitgescheiden. De ziekteverwekker kan eveneens in uitvloeiing uit de neus en ogen voorkomen. De hoeveelheid uitgescheiden ziekteverwekkers kan sterk variëren en is niet voorspelbaar.

In de ontlasting kan de ziekteverwekker ongeveer 7-10 dagen infectieus blijven. Door inademing van ingedroogde ontlastingsdeeltjes kunnen de chlamydie op de mens worden overgebracht. De infectie kan ook worden opgelopen door direct contact met de ontlasting en door contact met vogels die besmette neus- of ooguitvloeiing tijdens het poetsen op de veren hebben gebracht.

Het is van belang zich te realiseren dat ook kennelijk gezondlijkende vogels (symptoomloze dragers) chlamydie kunnen uitscheiden en daardoor ande-

re vogels kunnen besmetten. Nieuw aangekochte vogels kunnen op die wijze het aanwezige bestand besmetten. Een quarantaine-periode (het geïsoleerd

ophokken van de vogel gedurende ongeveer 4 weken) is daarom gewenst. Vogels voor de verkoop zouden in voor het publiek zichtbare, maar niet toegankelijke ruimtes gehuisvest kunnen worden.

Diagnose

Bij levende vogels kan de diagnose veelal met vrij grote zekerheid worden gesteld op basis van serologie (antistof onderzoek), oogafdrukjes en cloaca swabs (een onderzoek waardoor de verwekker kan worden aangetoond). Soms kan de diagnose echter pas worden gesteld aan de hand van sectie. Miltvergroting en veranderingen van de lever zijn veel voorkomende verschijnselen. Daarnaast kunnen luchtzakontstekingen, ontstekingen van het hartzakje en darmontstekingen worden waargenomen.

In afdrukjes van de verschillende organen kunnen de micro-organismen door kleuring of met behulp van immunofluorescentie technieken relatief eenvoudig worden aangetoond.

Bij verdenking of vermoeden van chlamydie kunt u contact opnemen met uw eigen dierenarts.

Behandeling

Een behandeling van parkieten en papegaaien waarvan bekend is dat ze chlamydie dragers zijn is goed mogelijk met het antibioticum doxycycline. Voor een afdoende behandeling moet voldoende antibioticum in het bloed van de vogels aanwezig zijn gedurende een periode van 30-42 dagen (afhankelijk van de vogelsoort).

Het verstrekken van het antibioticum via het drinkwater is weinig effectief gebleken. Door de afwijkende smaak wordt meestal te weinig water opgenomen en zal de toegepaste behandeling in veel gevallen uitsluitend leiden tot onderdrukking van de ziekteverschijnselen, maar niet tot eliminatie van de ziekteverwekker. Voor een afdoende behandeling van de besmette vogels is de toepassing van een serie doxycycline-injecties het meest effectief en het meest betrouwbaar. Deze behandeling, waarvoor grote papegaai-achtigen in aanmerking komen, wordt door de dierenarts uitgevoerd. De aanbevolen injectie-intervallen zijn 7,7,7,7,6,5, en 5 dagen.

Voor een afdoende behandeling van grotere aantallen kleine vogels (met name parkieten) is bij de Vakgroep Pathologie van de Faculteit der Diergeneeskunde van de Rijksuniversiteit Utrecht een met doxycycline geïmpreg-

neerd zaad ontwikkeld. Het gemedicineerd voer is nog niet in Nederland in de verkoop, maar wordt in het kader van het onderzoek onder praktijk omstandigheden ingezet en uitgetest. Naar verwachting zal binnen afzienbare tijd een registratie-aanvraag in het kader van de Diergeneesmiddelenwet plaatsvinden.

Bestrijdingsplan Papegaleziekte (BPP)

Eind 1988 werd door de Vakgroep Pathologie o.l.v. dr. G.M. Dorrestein een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid bij en uitscheiding van chlamydiën door parkieten bij kwekers en dierenwinkels in de omgeving van Utrecht. De volgende bevindingen werden gerapporteerd:

- 40% van de (gras)parkietenbestanden van kwekers bleek positief; 28% van de vogels in besmette kweekbestanden bleek uitscheider van de ziekteverwekker;
- 27% van het parkietenbestand van de onderzochte winkels bleek positief; per besmette dierenwinkel bleek het uitscheidingspercentage 9%.

Gezien de gestelde onderzoeksresultaten en de ernstige symptomen die zich bij de mens kunnen voordoen wordt een bestrijdingsplan vanuit volksgezondheidsoogpunt noodzakelijk geacht. De noodzaak is voorts ingegeven door het feit dat de chlamydiose-problematiek wordt onderschat doordat de symptomen bij de mens beperkt kunnen blijven tot griepachtige verschijnselen. Het plan zal tot doel hebben het voorkomen van besmette vogels bij winklers, kwekers en importeurs drastisch te beperken. Het zal voornamelijk worden afgestemd op parkieten omdat deze vogelsoort zeer populair is in ons land (totale geschatte bestand ca. 2,5 mln) en de bestrijding bij deze vogels op grote schaal kan worden uitgevoerd met gemedicineerd voer. Met het plan wordt beoogd het aantal ziektegevallen bij de mens sterk terug te dringen. Nadrukkelijk moet worden vermeld dat het hierbij niet alleen gaat om het terugdringen van de ziekte bij vogelbezitters en personen die beroepshalve met de genoemde vogels omgaan. Ook degenen die om andere redenen dan vogelaankoop een dierenwinkel bezoeken, dienen te worden gevrijwaard van mogelijk contact met chlamydiën.

Gelet op de resultaten van een bestrijdingsplan in de V.S. (The Maryland cage bird improvement plan) gaat de voorkeur uit naar een systeem op vrijwillige basis.

Analoog aan de situatie in de V.S. zullen de deelnemers in de toekomst het recht moeten krijgen met de deelname aan

het bestrijdingsplan te adverteren.

Als de prijzen van behandelde en onbehandelde parkieten niet te veel uiteenlopen, mag worden aangenomen dat de positieve effecten van het bestrijdingsplan andere winkeliers/kwekers ook zal doen besluiten aan het plan deel te nemen.

Om de haalbaarheid van het bestrijdingsplan te toetsen zal medio 1990 een onderzoek van start gaan bij ca. 10 winkeliers en hun toeleveringsadressen in de provincie Utrecht.

- De deelnemer moet qua inrichting en huisvesting aan gestelde eisen voldoen opdat verspreiding van de infectie tegengegaan wordt.
- De kwekers en winkeliers verplichten zich hun vogels regelmatig te laten controleren.
- De kwekers en winkeliers zijn bij ontdekking van besmetting verplicht een voorgeschreven behandeling met gemedicineerd voer door te voeren.
- De winkelier verplicht zich uitsluitend parkieten en papegaai-achtigen aan te kopen van deelnemer-kwekers of indien de vogels niet van een deelnemer afkomstig zijn deze onder te brengen in een hiervoor geschikte quarantaine-ruimte. Deze laatste groep zal dan gecontroleerd worden.

Op basis van de resultaten van het te starten haalbaarheidsonderzoek in de provincie Utrecht kan wellicht ook worden nagegaan of de opzet van een "self-supporting" quarantaine-bedrijf, waar de vogels intensief kunnen worden gecontroleerd en zo nodig worden behandeld, een positieve bijdrage kan leveren aan het welslagen van het landelijke bestrijdingsplan.

De kwekers en winkeliers zullen onder directe begeleiding staan van het onderzoeksteam o.l.v. dr. G.M. Dorrestein. Indien er zich buiten het haalbaarheidsonderzoek om uitbraken van chlamydiose onder parkieten voordoen, is het mogelijk via de eigen dierenarts over het "experimentele" voer te beschikken. In die gevallen kan de dierenarts contact opnemen met mevrouw M.N. Buitelaar, Tel. 030-534353, van de afdeling Laboratorium en Bijzondere Dieren, Vakgroep Pathologie van de Faculteit der Diergeneeskunde van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Dr. G.M. Dorrestein, Vakgroep Pathologie, afd. Laboratorium en Bijzondere Dieren, Rijksuniversiteit Utrecht.

Dr. J.H.M. Nieuwenhuijs, Veterinaire Hoofdinspectie v.d. Volksgezondheid, G. Visser, Veterinaire Hoofdinspectie v.d. Volksgezondheid.

KALENDER 1990

Zilveroor-nachtegaal

Over de Zilveroor-nachtegalen schreef Ed Wessels een interessant artikelje in het mei-nummer van "Onze Vogels" van 1988. De Roodkeel- of Sumatraanse zilveroor is evenwel geen andere soort, maar een ondersoort, een subspecies of ras van de Zilveroor-nachtegaal. Beide zijn van het geslacht *Lelothrix*, dezelfde soort *argentaureis*, maar de ondersoort verschilt: de nominatvorm is *L.a.argentaureis*, de Sumatraan *L.a.rookmakeri*. Van daar dan ook vruchtbare jongen. Maar dit even terzijde.

Daar de afbeelding voor zichzelf spreekt, zal ik het signalement maar achterwege laten. Deze vogels hebben een groot verspreidingsgebied, want ze komen voor in grote delen van Zuidcoast-Azië, van de Himalaya tot op Sumatra. Zij prefereren het heuvelland en de gebergten en gewoonlijk houden zij zich op, op hoogten van meer dan 1200 meter. Er vindt alleen een verticale trek plaats: 's zomers trekken ze naar boven, tot een hoogte van meer dan 2000 meter, voor de winter komt, zakken ze af naar lagere regionen. Daar foerageren de 15 cm lange vogeltjes in de ondergroei van de wouden, in hoog opgaand gras, theeplantages en dergelijke. Daar wordt het ook nestje gebouwd, vervaardigd van grassen en vezeltjes, van binnen gevoerd met mos. Meestal zit het goed bevestigd in een takvork van een niet al te hoge struik. Het liefst hebben de vogels water in de buurt.

Buiten de broedtijd houden de vogels zich op in groepjes; soms zijn er meer dan 30, al of niet vermengd met andere vogeltjes. Het voedsel bestaat uit insecten, die opgespoord worden tussen het gebladerte. Ze voeren daar net zulke acrobatische toeren uit, zoals we dat kunnen zien bij onze kool- en pimpelmezen. Behalve insecten worden ook zaadjes en besjes niet versmaad. Tijdens het foerageren "babbelen" de vogels voortdurend met elkaar, almaar tjiplend en piepend. Soms wordt een aangehouden gefluit vernomen, dat beschreven wordt als een helder "siesiesie-swieewie". De echte zang bestaat uit zeven tot acht toontjes; tijdens het "voordragen", trekken de zangers met de vierkjes. Over de aanschaf, de voeding en verzorging, de huisvesting en de kweek verwijs ik u graag naar het artikel van de heer Seegers in hetzelfde, reeds genoemde nummer van "Onze Vogels".

Meindert de Jong

Eerste kweek met Roodstaart

In augustus 1988 wist ik beslag te leggen op een koppel Roodstaart minla's. Bij aankoop was reeds duidelijk het verschil tussen de man (meer rood in vleugel- en staartpennen) en de pop te zien. De Minla's werden ondergebracht in een dicht beplante voliëre met voornamelijk diverse koniferen, klimop en veel rotte boomstammen en stronken. De totale oppervlakte van de voliëre is ongeveer 16 m² en de bevolking was samengesteld uit een koppel Zilveroor-nachtgalen, een koppel Vliegenvangers en drie koppels Britvogels.

Gedrag

Het gedrag van de Minla's is enigszins te vergelijken met die van de Japanse nachtegaal, man en pop houden veelvuldig roep-contact en schieten als het ware door de voliëre, op zoek naar insecten. Het baltsgedrag is echter opmerkelijk; de pop zet al haar veren overeind, steunt met uitgestrekte vleugels voorovergebogen op de zitstok, terwijl de man veelvuldig in de veren pikt. Ondanks een matig verwarmd binnenhok brachten de Minla's, de overigens zachte winter, buiten door. 's Nachts op een beschutte plaats, als één bolletje bij elkaar, overdag zeer levendig en nieuwsgierig. Na enige gewenning pikten de vogels dan ook zeer snel een meelworm uit de hand op.

Voeding

Het voedsel bestaat o.a. uit een mengsel van:

- 1 deel Wovo Uriverseel.
- 1 deel Klaus bruin
- 1/2 deel Wovo insecten.
- een fruitmengsel van voornamelijk diverse soorten fruit met als toevoeging: kalk, mineralen, tahoe, gemalen

wortels, druivensuiker, Carvan Sevitam, eivoer, krenten en rozijnen en het Universeel mengsel.

Dit alles gemalen tot een grove massa. - Tevens worden er meelwormen, buffalowormen, vliegen (uit maden) en mierenpoppen gevoerd.

De jonge vogels zijn voornamelijk met mierenpoppen grootgebracht.

Roodstaart minla

Bruinstaart minla, *Minla strigula*, welke in 6 rassen voorkomt. Zie ook het artikel in de jaargang 1983 *Onze Vogels*, pagina's 72 en 73.

Minla's *(Minla ignotincta)*

Tekst: W. Jacobs
Foto's: C. Scholtz/v. 't Hart en
J. Blasman/v. Os

Nestgelegenheid

Begin april 1989 werd er een vrij en open nest gemaakt van voornamelijk kokosvezel.

Hierin werden twee eieren gelegd, waarvan er een, zoals later bleek, onbevruucht was. Het andere ei is op 19 april 1989 uitgekomen, doch de volgende dag was het jong spoorloos verdwenen, absoluut niet meer te vinden.

Begin mei werd er een nieuw nest gemaakt in een van de koniferen, waarin vier eieren werden gelegd.

Zowel de man als pop bebroeden, na het leggen van het tweede ei, gedurende 13 à 14 dagen de eieren.

Van deze vier eieren zijn er drie uitgekomen; de jonge vogels zijn echter op de 6de en 7de dag doodgegaan.

Twee dagen hierna werd reeds gestart met de bouw van een nieuw nest, waarin op 4 juni 1989 het eerste van de drie eieren werd gelegd.

Ook nu weer, na het leggen van het tweede ei, begonnen man en pop afwisselend op de eieren te broeden. Alle drie de eieren zijn uitgekomen, de jongen groeiden zeer goed op.

De vierde dag echter waren alle jongen spoorloos verdwenen, niet meer terug te vinden.

Op 30 juni 1989 tenslotte werd het oude nest opgeknapt.

Het eerste van de drie eieren werd op 3 juli gelegd. Op 17 juli (eerste dag van onze vakantie) is het eerste ei uitgekomen en op 19 juli het derde ei.

De jongen groeiden (verzorgd door een vakantie-hulp) gestaag en werden daar-

om op 25, 26 en 27 juli 1989 geringd met een 2,9 mm ring.

Zowel de man als de pop voerden de jonge vogels.

Op 31 juli, 14 dagen na het uitkomen, vlogen of beter gezegd wipten de jongen uit het nest.

Ze hebben dan, heel kenmerkend, nog geen staart en kunnen ook nagenoeg niet vliegen.

Pas op 6 augustus, drie weken na het uitkomen, begon de staart te groeien en konden ze ook wat beter vliegen.

De jongen vogels bedelden ook toen

nog veelvuldig om voedsel, maar desondanks begon de pop weer met een nieuw nest te bouwen.

Hierin werden wederom drie eieren gelegd, deze werden echter na 13 dagen niet meer bebroed; vermoedelijk vanwege een nachtelijk bezoek van een uil of kat.

In totaal hebben de Minla's vijf nesten gebouwd met in totaal 14 eieren.

Opvallend is echter, dat de diverse uitgekomen jonge vogels telkens spoorloos verdwenen. De Zilveroornachtgallen werden door de Minla's op enige afstand gehouden, zodat deze niet de boosdoeners waren.

Ook was opvallend dat steeds zeer snel, t.w. 2 à 3 dagen na het verlaten van het oude nest, begonnen werd met de bouw van een nieuw nest.

De jonge vogels lijken zeer veel op de ouder-pop echter zonder staart.

Het is niet raadzaam de vogels zondermeer in een gezelschapsvolière te plaatsen, daar deze zich in het broedseizoen enigszins agressief kunnen opstellen t.o.v. de andere vogels. Gezegd moet worden, dat het zeer levendige, mensvriendelijke en zeer nieuwsgierige vogels zijn, die jammer genoeg geen echte zang laten horen.

Vogelshop 'Keesmaat'

Een eerlijk en vertrouwd adres!

Molendijk 21 3361 EK Sliedrecht Tel. 01840-16650 Fax: 20702

Openingstijden: do. van 18.00-21.00 uur. Za. van 09.00-17.00 uur en verder op telefonische afspraak.

Vogelshop 'Keesmaat': een náám als het gaat om vogels!

1. Oranjekaakjes	f 10,-	p.p.	17. Schlegelstriden	f 60,-	p.p.
2. Japanse Meeuwjes	f 10,-	p.p.	18. Roodoorbuulbuuls	f 65,-	p.p.
3. Zebra vinkjes	f 10,-	p.p.	19. Vinksnavelbuulbuuls	f 75,-	p.p.
4. Napoleonnetjes	f 12,50	p.p.	20. Andersonbuulbuuls	f 85,-	p.p.
5. St. Helenafazantjes	f 12,50	p.p.	21. Blauwvleugelminia's	f 85,-	p.p.
6. Chinese Dwergkwartels	f 17,50	p.p.	22. Bruinkap nontimalies (Alcippe Brunnea)	f 95,-	p.p.
7. Japanse Nachtegaal (Pop)	f 17,50	p.st.	23. Diadeemtimalies (Yuhina diademata)	f 125,-	p.p.
8. Japanse Nachtegaal (Man)	f 22,50	p.st.	24. Dwergtimalies (Yuhina occipitalis)	f 125,-	p.p.
9. Goudbukjes	f 22,50	p.p.	25. Strepentimalies (Yuhina castariceps)	f 145,-	p.p.
10. Vuurvinkjes	f 22,50	p.p.	26. Roestnektimalies (Yuhina flavicollis)	f 175,-	p.p.
11. Blauwfazantjes	f 25,-	p.p.	27. Roodborst Zaadkrakers	f 125,-	p.p.
12. Mozambiquesijsjes	f 25,-	p.p.	28. Dayallijsters	f 185,-	p.p.
13. Chinese Brillie vogeltjes	f 25,-	p.p.	29. Rode Menie vogels (Pericrocotus brevirostris)	f 450,-	p.p.
14. Edelzangers	f 30,-	p.p.	30. Langstraat Hapvogels (Parisomus Dalhousiae)	f 650,-	p.p.
15. Zilveroornachtegaal (Pop)	f 25,-	p.st.			
16. Zilveroornachtegaal (Man)	f 40,-	p.st.			

Prijzen zijn geldig voor de maanden maart en april!

BESTELLEN?

Mogelijk door toezending van een briefkaart of telefonisch van ma. t/m za.!

BEZORGING*?

Vogelshop 'Keesmaat' garandeert u levende aankomst!
Snelle bezorging per expresse is door heel Nederland mogelijk!

Leveringen tot f 250,- niet franco!
Leveringen vanaf f 250,- franco aan huis.
*Minimaal orderbedrag f 100,-!

BETALING BIJ LEVERING:
contant/ eurocheque/ girobetaalkaarten.
BETALING BIJ BESTELLING:
Vooraf of onder rembours.

**Een enorm assortiment
vogels leverbaar!
Bovendien door eigen
import alléén
topkwaliteit en zéér
scherpe prijzen!**

Het voer ligt voor het oprapen, als je het maar weet!

Kanaries, alle soorten parkieten, Australische-, Aziatische- en Afrikaanse vinken, maar vooral wildzang, verlangen naast het basisvoer en krachtvoer op het menu graag "vers voer".

"Wat is nu vers voer?", zult u zeggen. Dit is velerlei. In de eerste plaats is groenvoer -ik denk dan aan delen van planten- zeer aan te bevelen.

Vervolgens zijn de in de natuur voorkomende zaden, vooral in rijpende toestand, zeker nuttig als aanvulling op het dagelijks menu.

Vele houders van vogels beseffen niet hoe gemakkelijk men "buiten" in korte tijd een enorme hoeveelheid (on)kruiden kan verzamelen.

En, echt, het staat er voor het oprapen! Op verenigingsavonden, vooral bij verenigingen die in een stad zijn gevestigd, hoor ik dan: "In de stad is niets te vinden" of "bij ons is het onkruid bespoten of vervuild door huisdieren".

Ja, dat geef ik toe, je moet wel daar "groen" verzamelen waar dit verantwoord is.

Ik bemerk heel vaak dat de gemiddelde vogelafhebber over een drempel moet welke niet gemakkelijk wordt genomen. Om te beginnen adviseer ik u te starten met de gewone soorten. (Vogel)muur, paardesia, kruiskruid, weegbree, perzikkruid, lepeltjeskruid en diverse distelsoorten zijn enige soorten die vrij gemakkelijk zijn te herkennen en te verzamelen. Onkruiden of liever gezegd ongewenste kruiden zijn nagenoeg het gehele jaar voorhanden. Bij een vorst-vrije winter, zoals we die nu enige jaren achter elkaar hebben gehad, is van 1 januari tot en met 31 december op kale veldjes, in het weiland, langs wegbermen (geen autowegen) en in duingebieden genoeg te vinden.

Bij echte winter, dus bij vorst, moeten we ons voorbereiden. Er is dan ook wel wat te vinden, ik denk aan elzenpropfen of aan rozenbottels, maar er is een gemakkelijker manier. In september/oktober gaan de bessen van de vuurdoorn, de lijsterbes (al eerder), de ro-

zenbottels goed kleuren. U kunt dit rijpe materiaal dan verzamelen en dit in kleine porties (b.v. van een 1/2 ons) invriezen.

Bij vorst hebt u dan toch vitaminenhoudende bessen in voorraad.

Wat zijn de belangrijkste voordelen van het voeren van onkruiden?

- Extra toevoeging van vitamines en celstoffen naast het basisvoer;
- Uw vogels zijn bij het pellen en zoeken naar de kruiden actief bezig, hetgeen de conditie ten goede komt;
- In het gewas is vaak klein ongedierte, zoals bladluis aanwezig, hetgeen voor nagenoeg alle vogels een uitstekend bijvoer is, vooral als er jonge vogels zijn;
- Bij een groot aanbod kunt u aanzienlijk besparen op de door u aan te kopen voedders, vooral zaden, waarbij ik opmerk dat het (on)kruidvoer als bijvoer moet worden gezien;
- Op de plaats(en) waar u het voer aanbiedt, is altijd "leven" te zien. Klein ongedierte zoekt de plaats op waar het (on)kruid ligt (wormpjes, fruitvliegjes, enchytreëen e.d.);
- Gerijpte zaden van muur, grassen, weegbree e.d. zullen als deze niet worden opgenomen, gaan kiemen, hetgeen wederom een voedselbron vormt.

Waarom die drempel?

Is het angst voor het onbekende? Is men bang voor giftige soorten? Zit men tegen het extra werk op? Deze drie punten zijn de belangrijkste, zo heb ik begrepen. Beginnen, waarnemen en constateren dat uw vogels de (on)kruiden graag accepteren (1e punt). Giftige soorten zijn er nauwelijks. Vogels hebben van nature afkeer van giftige soorten. U moet het groenvoer echter **niet** fijnmaken en dit door het krachtvoer mengen. Dan bent u verkeerd bezig. Schimme's en b.v. bessen van zwarte nachtschade komen dan (gedwongen) in het vogellichaam. Dit moet u voorkomen (2e punt).

Het moet toch wel gek zijn als niet ergens een terreintje, een stukje "kaatslag", een oude volkstuin etc. in de buurt is, die nagenoeg altijd een keur van soorten van planten bieden. Maak daar gebruik van! Het staat er en niemand zal het u kwalijk nemen als u (on)kruiden voor uw vogels meeneemt.

Hoe biedt u het aan?

In de eerste plaats moet u er op letten hoe de vogels in de natuur de zaden of het gewas opnemen. Dit maakt in eerste instantie uw keuze gemakkelijker. Ik zal aan de hand van enige voorbeelden aangeven hoe u tewerk moet gaan. Bosjes muur, een bosje geplukte zaden van paardesia, een bosje perzikkruid e.d. kunt u op de bodem van de voliëre of vogelverblijf neerleggen. De vogels gaan dan zelf selecteren. Natuurlijk hebben zij voorkeur. U kunt dit zelf waarnemen.

Akkerdistel, boerenwormkruid, herik, dus de planten met een stevige stengel, kunt u in de grond drukken of met behulp van een jampot of wekkles in het vogelverblijf plaatsen.

Natuurlijk kunt u ook bosjes (on)kruiden ophangen.

U zult zien dat uw vogels -en dit zijn ze allemaal-, steeds enthousiaster worden, ja, bij regelmatig aanbod, wachten ze u al op als ze weten dat er een "lekker hapje" wordt aangeboden.

Bij regelmatig lezen van de artikelen van de heer de Penning (zie de voorgaande jaargang van "Onze Vogels") kunt u zien wat de waarde van de diverse planten is, en kunt u ook zien -aan de hand van de afbeeldingen: hoe de (on)kruiden er uit zien.

Nog één advies. Als u (on)kruiden gaat voeren, start dan met kleine hoeveelheden en voer de porties op.

U bewijst daar uw vogels een zeer goede dienst mee!

Arie Roza

Postuurkanaries

Piet Verdult

De standaardisen in de praktijk.

Gloster consort en corona.

Daar glosters nogal vrij makkelijk kweken zijn ze soms in grote aantallen op de tentoonstellingen te zien. Moet men zich toch eens af gaan vragen hoe het met de kwaliteit volgens de standaardisen is gesteld. Dan komt men tot de conclusie dat hier en daar nogal afwijkingen te constateren zijn, zoals te grote glosters met toch een goede vorm en kop maar ook glosters van de juiste grootte maar met een te smalle en kleine kop of van vrij goede vorm met te kleine kop, met te lange staart, te grote snavel, te lange gerekte glosters etc. Om een goede gloster corona te kweken zal men toch in het bezit moeten zijn van goede gloster gladkop. De meeste kuiven zijn vaak te klein, niet rond en/of te ruw van bevedering, pit te groot of niet in het midden van de kuif. Vaak ziet men op de tentoonstellingen veel mannen. Waarom, omdat deze vaak een goede kop en vorm bezitten. Maar de mannen zijn over het algemeen te groot en rekken zich te veel waardoor de vorm onvoldoende tot uiting komt. De rubrieken vorm, kuif/kop en grootte zijn de belangrijkste op een keurbriefje. Door een van de genoemde fouten moet er behoorlijk aftrek van punten plaats vinden. Dit is niet om de liefhebber te ontmoedigen, maar om hem of haar duidelijk te maken dat er volgens de standaardisen foutief gekweekt is. Men kan alleen het ideaalbeeld bereiken door zeer streng te selecteren en de juiste kweekkoppels samen te stellen. Men kan beter met enkele goede koppels kweken, met een kans op goede resultaten, dan met veel koppels en dan maar hopen dat er een goed resultaat bereikt wordt. Kwaliteit staat boven alles!

Omschrijving gloster consort (gladkop) corona (kuif).

Vorm (romp-hals) De rompvorm moet kort en gedrongen zijn met een brede ronde borst. Ook de ruglijn dient enigszins rond te zijn, mag beslist niet vlak of hol zijn.

Kuif/kop, hals Bij de corona moet de kuif van boven gezien fors, regelmatig en rond van vorm zijn met een zo klein mogelijk middelpunt centraal op de kop. Van opzij gezien mogen door de kuif de ogen juist niet bedekt zijn. De kop van een consort moet zowel van boven als van voren gezien goed rond en vrij fors ontwikkeld zijn, met zichtbare wenk-

brauwen. Dikke hals en zodanig kort dat kop en romp a.h.w. één geheel vormen. Snavel kort en kegelvormig.

Bevedering Goed gesloten, compleet en onbeschadigd.

Vleugels, staart en pootjes. De vleugels moeten goed gesloten zijn en mogen elkaar niet kruisen. De staart smal en kort. De dijnen niet zichtbaar, korte pootjes.

Vererving van de kuif ten opzichte van de gladkop: De kuifactor vererft dominant d.w.z. overheersend. Bij het samenstellen van de kweekkoppels maakt het niet uit wie drager is van een kuif, man of pop. Met andere woorden, kuif man maal gladkop pop of gladkop man maal kuif pop. Uit deze paringen komen rechtstreeks kuif mannen en poppen, nooit zal een man of pop kuifverervend zijn. Bij het samenstellen van koppels teneinde alleen gladkoppen te kweken, moet men het volgerde goed in de gaten houden. Brede kop maal smalle kop geeft niet alleen bredere of smallere koppen maar ook koppen tussen breed en smal in. Paring van te smalle koppen kan als resultaat geen brede en ronde koppen opleveren, ook breed maal breed kan weleens het niet gewenste resultaat opleveren maar de kans op goede koppen is wel groter.

Als kweekparen gebruikt men vogels die zoveel mogelijk goede factoren met zich meedragen, zoals een grootte van 12 cm, goede brede en ronde kop, goed gevulde hals, goede ronde vorm vanaf onder de snavel tot onderkant staart, een brede ronde borst, korte en smalle

staart en kort snaveltje. Te gebruiken kuif moet ook aan bovengestelde eisen voldoen, de kuif moet goed rond en fors zijn en een pit centraal in het midden en zeker niet groot.

Glosters hebben over het algemeen nogal een lange zware schimmelbevedering waardoor het ontstaan van lumps wel eens mogelijk is. Gebruik met de kweek op tijd een gloster met wat kortere bevedering.

Met nadruk op de grootte van de glosters, gebruik steeds de kleinste met een goede vorm en kop. Om dit te bereiken kost toch wel enkele jaren maar het is beslist de moeite waard.

Voorkomende fouten:

Te smalle, rechte en holle rug, platte borst. Onregelmatig gevormde kuif, pit te groot en/of te lang, pit ligt niet centraal. Te veel of te weinig wenkbrauwen. Kop te klein, te smal of te spits boven de snavel inplant. Onvoldoende vulling in de hals. Te lange snavel. Te groot. Bevedering te los, beschadigd, opstaande veerpartijen meestal rond de wangvlek en soms doorlopend tot in de nek. Onrustig. Vleugels die kruisen, te lange/te brede staart. Pootjes te lang. Niet raszuiver.

Wat betreft de tentoonstelling benaderen de poppen meestal het dichtst de standaard, de poppen zijn meestal kleiner en gedrongener dan de mannen. De mannen zijn meestal te groot en rekken zich, waardoor de vorm onvoldoende tot uiting komt. Men moet altijd verschil maken tussen die vogels welke geschikt zijn voor de tentoonstelling en welke voor de kweek.

Boliviaans berg- of dwergkardinaaltje

Tekst: C. Janssen
Foto: C. Scholtz

Deze 12 tot 13 cm grote grijszwarte en met een kleine zwarte spitse kuif getooide vogeltjes, zijn bewoners van bosrijke graslanden en lichte bergwouden in Zuid Bolivia, Paraguay en Argentinië.

*De wetenschappelijke naam luidt **Lophospingus pusillus**. Er zijn geen ondersoorten beschreven. Wel is er nog een **Lophospingus**-soort genoemd, te weten **griseocristatus**, domicilie hebbend in Bolivia en Noord Argentinië, welke in plaats van een zwarte een grijze kuif heeft.*

In 1985 verkreeg ik een paartje dat ondergebracht werd in een voliëre van 3 m lang, 2.50 m breed en 2 m hoog, beplant en met een aansluitend nachtverblijf. Alhoewel deze vogeltjes heel goed tegen wat koude kunnen, dienen ze wel vorst-vrij te worden gehouden.

Ze zijn zeer geschikt om in een gezelschapsvoliëre te worden gehuisvest maar dan wel paarsgewijs en in elk geval zonder soortgenoten.

Tegenover vreemdsoortige vogels gedragen ze zich verdraagzaam en vriendelijk; geen problemen!

Men dient er echter wel op bedacht te zijn dat bij aanvang van de broedperiode beide vogels elkaar in hevige mate achtervolgen en dergelijke jaagpartijen kunnen dan in de voliëre wel enige onrust veroorzaken.

Hun nest bouwen ze vrijstaand in een struik, in een bundel aan de voliërewand bevestigde heide-, brem of conifeertakken of ze maken gebruik van een nestkastje. Als nestmateriaal gebruiken

ze grasstengels, plukjes mos, cocosvezel en eindjes sisal. Het nest is komvormig en daarin worden 2 eitjes gelegd die blauwgroen van kleur zijn met bruine druppels en spatlen. Slechts zelden bestaat een legsel uit 3 of nog meer eitjes. Het broeden wordt hoofdzakelijk door de pop gedaan en tijdens die periode brengt de man haar op het nest wat snavelkost. Niettemin verlaat ze ook wel eens, zij het voor korte duur, het nest om zich te ontlasten of om zelf wat eten te verschalken.

De vogels zijn niet zo gesteld op nieuwsgierige, blikken en nestcontrole moet dan ook met enige omzichtigheid worden uitgeoefend.

Na een broedduur van ongeveer 12 dagen weten de jongen zich uit de eischaal te bevrijden en in de meeste gevallen zullen ze zonder mankeren door de beide oudervogels worden gehoeid en grootgebracht. Hun lichaamskleur is vrij donker en op kop en rug bevinden zich wat witachtige donsvleertjes.

Het voedsel dient te bestaan uit zaden, universeel- en wat elvoer maar vooral ook uit levend voedsel, bestaande uit mierenpoppen, pinky's, buffalowormpjes en enkele geknipte meelwormen. Ook de man is actief bij het grootbrengen c.q. voeden betrokken. De eerste dagen, als de pop nog regelmatig op het nest zit om de jongen warm te houden, geeft hij het voedsel direct aan de pop die het op haar beurt weer doorgeeft aan de jongen. Later, als de pop meer van het nest af is, dan geeft de man ook direct het voedsel aan de jongen. Na 12 tot 14 dagen zijn ze zover in de veren dat ze het nest kunnen verlaten. Uitvliegen is in dit verband wat te sterk uitgedrukt want ze zijn de eerste dagen bar slecht op de vleugels en vertoeven vaak gedurende lange tijd op de grond. Na 3 tot 4 dagen is dat gestuntel over. In hun jeugdkleed gelijken de jongen het meest op volwassen poppen echter hebben ze op de borst kleine zwarte lengtestreepjes. De kopveren c.q. de kuif is nog erg kort. Na 14 dagen buiten het nest, zijn

De voliere van de maand

Doordat ondergetekende enige jaren geleden een woning betrok waar een bestaande kleine volière bij aanwezig was, raakte ik betrokken bij de vogelsport. Het houden van en kweken met kanaries werd mijn hobby (voorkeur geel-ivoor en recessief wit).

Zoals menig kweker overkomt, bleek ook mij deze volière al spoedig te klein. In korte tijd- helaas 'geholpen' door een WW-periode- bouwde ik een nieuw onderkomen voor mijn kanaries.

Het binnenhok (als kweek/nachthok) werd opgetrokken op een fundering van beton. De bovenbouw van 2.70 bij 3.75 meter bestaat uit een spouwmuur met royale glaspertij. Vêel daglicht in mijn kweekhok was voor mij een voorwaarde. Op deze wijze kan ik ook vanuit de woonkamer dwars door zowel binnenhok als buitenvolières heen kijken, en heb ik een prachtig mooi gezicht op de hobby.

Het dak is ook goed geïsoleerd en afgewerkt met mastiek, voorzien van waterafvoeren twee ontluchtingspijpen. Van binnen is de ruimte geheel wit betegeld. De indeling is een redelijk royale loopruimte met links daarvan aan de wand ruimte voor 15 broedkocien en een aanrechtblad met spoelbak, aangesloten op koud en warm water.

Rechts van het looppad bevinden zich drie royale binnenvluchten, één voor de

oude vogels, één voor de jonge vogels en een derde voor de tropische vogels, waarmee ik mijn hobby iets wil uitbreiden. Deze binnenvluchten komen uit op drie buitenvluchten, respectievelijk twee van 2 bij 2 meter en een van 5 bij 2 1/2 meter. Deze vluchten zijn overdekt met

doorschijnende plastic golfplaten. Hoewel al tevreden over mijn weinige broedsresultaten in 1988 (zelfs al 88 punten behaald op de afdelings-tt) en betere resultaten in 1989, hoop ik mijn hobby verder door te zetten, daarbij goed gesteund door andere leden van 'Vogelvrienden' Hardenberg.

Vêel jongen kweken staat bij mij niet direkt voorop; het plezier aan de sport, het goed verzorgen en het wel en wee van de vogels vind ik belangrijk. Voor het laatste ontbreekt het hen aan niets in mijn nieuwe verblijf. De resultaten zullen dan ook vanzelf wel komen.

Nu al kijk ik weer uit naar het TT-seizoen; naar de afdelings-TT, naar de regionale en de distrikts-tentoonstelling. Graag kijk ik dan naar de andere geel-ivoren en recessief-witten, om een goed beeld van de kleu'slag te krijgen. Ik wens tenslotte ook alle kollega-kwekers veel succes!

H. Zondag,
Hardenberg

